

# ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΑΖ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 — ΤΗΛ. 27.689 | 1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960 | ΑΡΙΘ. 3

## ΜΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΛΗΘΕΙΑ

Ὁ πολυμήχανος καὶ ἀναμφισβητήτως ταλαντοῦχος Ῥώσος ἡγέτης Χροντσώφ ἐξακολουθεῖ νὰ αἰφνιδιάζη τὸν κόσμον, μὲ τὴν ἠκονισμένην του διαλεκτικὴν, ποὺ εἶναι ἐξόχως ἀποκαλυπτικὴ τῆς χαώδους Ρωσικῆς ψυχῆς. Καὶ ἄλλοτε μὲν ἐμφανίζεται, μὲ ὄφρος μελίκρατον καὶ ἐλπιδοφόρον· καὶ ἄλλοτε ὤμως καὶ μὲ σιδηροπαγῆ σκληρότητα.

Καὶ ποτὲ ἴσως ἢ ἀνθρωπότης δὲν εὐρέθη, ὅπως σήμερον ἀγωνιώσα, ἐπάνω εἰς καπνίζουσαν πυρὰν χλωρῶν ξύλων. Οὔτε καὶ ποτὲ ἄλλοτε ἐταλαντεύθη τόσο πολὺ καὶ τόσο ἐπικινδύνως, ἐπάνω ἀπὸ τὴν χάλινουσαν ἄβυσσον ἀγνώστων πεπερωμένων.

\*  
Ἐνθουμείσθε; Εἰς τὴν Ἀϊόβαν τῆς Ἀμερικῆς, πρό τινος καιροῦ, ὠμίλησε περὶ Θεοῦ, καὶ περὶ τῆς εὐλογίας, τὴν ὁποίαν ἐκδήλως παρέχει ἐκεῖ εἰς τὸν ἀνθρώπινον μόχθον. Καὶ μοιραίως ἡμεῖς ἐδῶ ἐνεθυμήθημεν τὸ Βυζάντιον, ὅπου εὐρίσκονται αἱ ρίζαι τοῦ Ρωσικοῦ πολιτισμοῦ. Τὸ ὁποῖον ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος διδάσκαλος τῆς Ρωσίας εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ εἰς τὴν τέχνην. Καὶ ὁπόθεν ἐδανείσθη αὕτη καὶ τὴν πίστιν της καὶ τὰς πρώτας ἰδέας περὶ κοινωνίας καὶ οἰκογενείας καὶ ἀτομικῶν καθηκόντων.

\*  
Ἐπειτα ὅμως ἀπὸ ὀλίγον, καὶ χωρὶς κανένα ἀπολύτως λόγον, μετεχειρίσθη ὁ ἴδιος γλῶσσαν συρίττοντος ὄφρους. Καὶ ἐπιλέξας ὡς στόχον του τὴν χώραν μας, ἐπέθεσεν ἀναλγήτως ἐπάνω εἰς τὰς ἀνεπουλώτους ἀκόμη πληγὰς μας τὸν πυρακτωμένον σίδηρον τῶν πλέον πενθίμων καὶ φρικιαστικῶν ἀναμνήσεων. Καὶ ἀπεκάλεσεν—ἀνευθυνότατος—τοὺς εἰδεχθεστέρους ἐγκληματίας, ποὺ εἰς τὴν διαδρομὴν τῶν αἰῶνων ἐμόλυναν ποτὲ

τὴν ἱερὰν αὐτὴν γῆν μας, ὡς «τὰ εὐγενέστερα τέκνα τῆς Ἑλλάδος». Καὶ θέλοντες καὶ μὴ, ἐνεθυμήθημεν τοὺς θαυμασίους ἐκείνους στίχους τοῦ μεγάλου συμπολίτου του ποιητοῦ Ποῦσκιν, ὅταν περιγράφῃ «στροβιλιζομένους καὶ πτερυγίζοντας κάτω ἀπὸ τὴν θολὴν ἀνταύγειαν τῆς Σελήνης πελωρίους καὶ δυσμόρφους Δαίμονας».

\*  
Καὶ δὲν παρήλθε πάλιν πολλὸς καιρὸς, καὶ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν Χριστουγέννων, οἱ ραδιοφωνικοὶ σταθμοὶ τῆς Μόσχας, μὲ κινιόκητὰ καὶ μὲ τὸ μῖσος τῶν ἀσπαλάκων πρὸς τὸ φῶς, ἐξαπέλυσαν ἀνὰ τοὺς αἰθέρας ἀθεϊστικὰ κηρύγματα, καὶ ἀνεκήρυξαν — ὦ! τῆς μορίας — ἀνύπαρκτον τὸν Χριστόν! Ταῦτο χρόνως ὅμως, ὁ Ῥώσος ἡγέτης ἐνεφανίσθη ἄγγελος εἰρήνης, ἐπισείων, ἀπὸ θέσεως ἰσχύος καὶ ὡς ἄλλος βαρύγδουπος Ζεὺς, τοὺς νέους κεραυνούς, οἱ ὁποῖοι προσφάτως ἐχαλκεύθησαν εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ Ρωσικὰ ἐργαστήρια. Τὰ ὁποῖα τοιοντοτρόπως ἐξομοιοῦνται, εἰς τὰς περιδεεῖς φαντασίας τῶν ἀνθρώπων, πρὸς τὰ καταχθόνια ἐκεῖνα ἐργαστήρια τῶν Μεσαιωνικῶν ἀλχημιστῶν.

\*  
Δὲν κατεψύγη εἰσέτι, ὡς φαίνεται, ἡ λάβα τοῦ Ρωσικοῦ ἐπαναστατικοῦ ἠφαιστείου. Ἐντεῦθεν αἱ ἀντιφάσεις. Ἐντεῦθεν καὶ τῶν συναισθημάτων καὶ τῶν ἰδεῶν ὁ παλίρροθος κυματισμός.

Θαυμαστὴ βεβαίως εἶναι ἡ προσπάθεια καὶ ἡ δύναμις τοῦ ἀνθρώπου νὰ τιθασεύσῃ καὶ νὰ κατακτήσῃ τὴν ὄλην. Ἄλλ' αἱ ὄλιστικαὶ κατακτήσεις δὲν συμβαδίζουν καὶ μὲ τὴν ἠθικὴν του προκοπὴν. Καὶ ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία ἀπηρνήθη τὴν παλαιὰν της πίστιν καὶ ψυχὴν καὶ ἀπιδέχθη τὸν

ύλιστικὸν καὶ χωρὶς ἀνωτέρους δραματισμοὺς κομμουνισμόν, ἐξαπελύθησαν ἐπάνω ἀπὸ τὰς ἀχανεῖς τῆς ἐκτάσεις τὰ φοβερὰ τελώνια τῆς βιομηχανικῆς αὐτῆς ἐποχῆς μας· ἡ λατρεία τῆς μηχανῆς, καὶ τὸ πάθος τῆς ποσότητος καὶ τῆς ταχύτητος. Καὶ ἐγίγαντώθη μὲν εἰς ὑλικὰ κατακτήσεις, καὶ ὑπερέβαλεν μάλιστα ἐν τισὶ τὸν Δυτικὸν κόσμον, τὰς ὁδοὺς τοῦ ὁποίου ἠκολούθησε. Ἡ ἐρυθρὰ τῆς ὁμῶς σημαία, ἡ ἐνθουμίζουσα αὐγινὰς αἱματηρὰς ἀνταυγείας, μόνον τοὺς ὕπαναπτύκτους συναγείρει. Καὶ τοῦτο, διότι ἡ σφύρα καὶ τὸ δρέπανον, τὰ ὁποῖα ἐπέλεξεν καὶ ὕψωσεν ὡς σύμβολα ἀντὶ τοῦ τιμίου Σταυροῦ, συμβολίζουν μὲν τὴν οἰκοδομὴν καὶ τὸν θερισμόν· ἀλλὰ τὰ ὑποχρόνως καὶ τὴν ἀνελέητον συντριβὴν τῶν ὀστέων καὶ τὸν ἀδίστακτον θερισμόν τῶν κεφαλῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπικαλοῦνται τὴν ἐλευθερίαν, ὅπως τοῦτο συνέβη εἰς τὴν Οὐγγαρίαν.

\*

\* Ἀπειρος καὶ ἀβυθομέτρητος εἶναι ὁ Κόσμος. Καὶ αἱ ἐπιστημονικαὶ ἀλήθειαι δὲν εἶναι αἰώνιοι. Νέαι ὑποθέσεις ὁδηγοῦν συνεχῶς εἰς νέας ἐφευρέσεις, αἱ ὁποῖαι παραμερίζουν τὰς παλαιάς. Καὶ ἡ ἐπίπονος ἀνοδικὴ πορεία συνεχίζεται καὶ θὰ συνεχίζεται πάντοτε. Χθὲς ἀκόμη διεκηρύσσετο καὶ ἐβεβαιούτο, ὅτι εἰς τοὺς ἄλλους πλανήτας ἦτο ἀδύνατον νὰ ὑπάρχη ζωὴ. Διότι αἱ συνθήκαι ἐκεῖ εἶναι διάφοροι πρὸς τὰς ἰδικὰς μας ἐδῶ. Καὶ διότι ραδιενέργεια ἑξακοσίων μόνον «Ραϊντγκεν» φονεύει τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ὁμῶς, ἐμβρόντητοι ἀληθῶς οἱ ἀτομικοὶ ἐπιστήμονες διεπίστωσαν, πρὸ ἡμερῶν, τὸ καταπληκτικὸν φαινόμενον ὑπάρξεως ζωῆς—εἰς ἀστρονομικὸν μάλιστα βαθμὸν βακτηριδίων—μέσα εἰς ὕδατα δεξαμενῶν, πρὸ ἐβομβαρδίζοντο μὲ ραδιενέργειαν δέκα ἑκατομμυρίων «Ραϊντγκεν»!

Καὶ δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια ἄλλη, ἀπὸ τὸ θεῖον καὶ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ· πρὸ παρεδόθη καὶ συνεχίζεται εἰς τὸν κόσμον διὰ τῆς ἀγίας τοῦ Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ «μυστικὸν σῶμά του». Οὔτε καὶ ὑψηλότερος σκοπὸς ἀπὸ τὴν ἐγκαθίδρυσιν ἐπὶ τῆς Γῆς μας αὐτῆς τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ· τὸν φωτισμόν δηλαδὴ καὶ τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου· καὶ τὴν διείσδυσιν ἐκ τοῦ πεπερασμένου χρόνου πρὸς τὴν Αἰωνιότητα.

Καὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν ὑπερόχως ἡρμήνευσε τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα ὡς Ὁρθόδοξιαν καὶ ὡς Ἑλληνοχριστιανικὸν βίωμα. Ἐρωτα δηλαδὴ πρὸς τὸ πλήρωμα τῆς Δικαιοσύνης. Ἐλευθερίαν βαδίζουσιν πρὸς ἁγίους καὶ ὑψηλοὺς σκοποὺς, καὶ ὄχι στραγγαλίζουσιν τὸν ἄνθρωπον ἐντὸς ἀθαιρέτων κοινωνικῶν ὀργανώσεων. Ἐκούσιον Σταυρὸν ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ· ἐν τῇ πραγματοποιήσει τοῦ ὁποίου αὐτοαναλίσκεται τὸ κακόν. Καὶ σεβασμὸν πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὡς πρὸς «εἰκόνα Θεοῦ» καὶ ὡς τὴν ἀνωτάτην, ἀξίαν τοῦ κόσμου.

Μόνον οὕτω θὰ ὑπάρξη εἰρήνη. Θὰ ἐξασφαλίζεται διὰ τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ ἢ συντήρησις καὶ ἡ προαγωγή τῆς ὑλικῆς καὶ πνευματικῆς ἀναπτύξεως καὶ ζωῆς. Θὰ δεσπόσῃ ἡ καθολικὴ ὠραιότης. Καὶ θὰ βασιλεύσῃ ἐπὶ τῆς Γῆς εὐδοκία καὶ ἀγάπη. Καὶ ὄχι διὰ τοῦ ὑλιστικοῦ κομμουνισμοῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁ ἄνθρωπος ἐκτιμᾶται ὡς ὄργανον ἀπλῶς τῆς οἰκονομικῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς λειτουργίας, χρησιμοποιούμενος συχνότατα ἀστόργως καὶ πρὸς σκοποὺς πρὸς ἀντιτίθενται πρὸς τὴν ἀνωτέραν του φύσιν.

\*

Ἡ βαθυτέρα ὁμῶς Ἐπιστήμη, ἡ ὁποία, μὲ πάθος ἀληθινὸν καὶ μὲ εὐρύτητα, καλλιεργεῖται σήμερον εἰς τὴν Ρωσίαν, εἶναι μοιραῖον, πιστεύομεν, ὅτι θὰ τὴν ὁδηγήσῃ εἰς τὸ φῶς τῆς Ἀληθείας. Διότι ὅπως ἐκθαμβος διεπίστωσεν ὁ μεγαλοφρῆς Ἀϊνστάϊν—τοῦ ὁποίου αἱ ἐργασίαι ἀποτελοῦν τὸ θεμέλιον ὄλων τῶν ἐκπληκτικῶν ἐπιτευγμάτων τῆς ἐποχῆς μας—εἰς πᾶν ὅτι συμβαίνει ἀνὰ τὸ Σύμπαν ἐκδηλοῦται ἄρρητος Ἀρμονία, Αἰτιότης καὶ Ἀνώτερος Λόγος. Καὶ «Ὁδός, Ἀλήθεια καὶ Ζωή» εἶναι μόνον ὁ Χριστός. Καὶ ἡ σωτηρία τοῦ Κόσμου—ὡς ὀρθῶς ἐλέχθη—δὲν εἶναι πρόβλημα τῆς Πολιτείας, ἀλλὰ τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας· ἡ ὁποία ἀπεργάζεται τὴν «Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν» ἐπὶ τῆς Γῆς, καὶ τὴν θέωσιν τῆς ζωῆς, ὅπως δὲν ἔπαυσε νὰ κηρύττῃ τοῦτο ἡ τρισαγία μας Ὁρθοδοξία. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἀποψιν ὀφείλει νὰ προσαρμόσῃ τὴν κοσμοθεωρίαν τοῦ ὁ Ρῶσος ἠγέτης, διὰ νὰ χαράξῃ ἀληθῆ ἐκπολιτιστικὴν πορείαν τοῦ λαοῦ του.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

## ΤΟ ΕΝ ΡΟΔΩ, ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ (19 - 28 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959)

Β'. Τὸ θέμα τῆς ἐνσωματώσεως (Integration) τοῦ Διεθνoῦς Ἱεραποστολικoῦ Συμβουλίου (International Missionary Council) εἰς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν. Καὶ τὸ θέμα τοῦτο προεκάλεσε σφοδρὰς συζητήσεις μεταξὺ τῆς Ὁρθοδ. Ἀντιπροσωπείας καὶ τῶν Ἀντιπροσωπειῶν τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, διότι οἱ Ὁρθόδοξοι ἔχομεν ἀντιρρήσεις καὶ ἀντιτιθέμεθα εἰς τὴν συμμετοχὴν τῶν Συμβουλίων τῶν Ἱεραποστόλων εἰς τὸ Π.Σ.Ε. διὰ τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ἀνεπτύξαμεν κατὰ τὴν κατωτέρω περιγραφομένην συζήτησιν τοῦ θέματος ἐνώπιον τῆς ὀλομελείας τῆς Κεντρ. Ἐπιτροπῆς. Ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ Διεθνὲς Συμβούλιον τῶν Ἱεραποστόλων (Δ.Ι.Σ.) συνεργάζεται μετὰ τοῦ Π.Σ.Ε., ἀλλὰ διὰ τοῦ νέου σχεδίου τῆς ἐνσωματώσεως ἐπιζητεῖται στενωτέρα συνεργασία, καθισταμένου τοῦ Δ.Ι.Σ. μιᾶς Ἐπιτροπῆς τοῦ Π.Σ.Ε., ὅπως εἶναι λόγου χάριν ἡ Ἐπιτροπὴ Πίστις καὶ τάξις (Faith and Order commission). Διὰ τοῦτο ὁ ὅρος «ἐνσωμάτωσις» (integration) δὲν εἶναι ἀκριβής, διότι δὲν πρόκειται περὶ συγχωνεύσεως, ὥστε νὰ ἐκλείψῃ τὸ Δ.Ι.Σ., ἀλλὰ περὶ συμμετοχῆς εἰς τὸ Π.Σ.Ε. ὡς μιᾶς ἰδιαιτέρας Ἐπιτροπῆς αὐτοῦ, διατηρουμένης τῆς σημερινῆς ἀνεξαρτησίας τῶν Συμβουλίων τῶν Ἱεραποστόλων εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ δράσιν των. Εἰς ἓν βιβλιᾶριον μιᾶς ἐπὶ τούτῳ συσταθείσης ἐπιτροπῆς πρὸς ἐξέτασιν τοῦ θέματος ὑπὸ τὸν τίτλον «διὰ τί ἡ ἐνσωμάτωσις» (Why Integration, Dec. 1957) ἐν σελ. 7 λέγονται τὰ ἀκόλουθα: «Ὑποβάλλεται ἐνώπιον τῶν δύο Σωμάτων (ἦτοι τοῦ Π.Σ.Ε. καὶ Δ.Ι.Σ.) ἐν σχέδιον, τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ σχηματισθῇ μία παγκόσμιος ὀργάνωσις — ἡ κάλλιον, ὀργανισμὸς — ὅστις θὰ βοηθήσῃ τὰς Ἐκκλησίας καὶ τὰ ἱεραποστολικά των ὄργανα διὰ μιάν πληρεστέραν ἔκφρασιν τῆς ἐνότητός των καὶ διὰ μιάν ἀποτελεσματικωτέραν διεξαγωγὴν τῆς ἱεραποστολῆς των». Τὸ Δ.Ι.Σ. ἐσχηματίσθη τῷ 1921, διὰ νὰ συνδέσῃ εἰς μιάν ὀργάνωσιν τὰ ἔθνικα ἢ περιφερειακὰ ἀνά τὸν κόσμον Συμβούλια τῶν Ἱεραποστόλων, τὰ ὁποῖα ἐδημιουργήθησαν κυρίως μετὰ τὸ διεθνὲς συνέδριον τῶν Ἱεραποστόλων ἐν Ἐδιμβούργῳ κατὰ τὸ 1910, καθ' ὃ συνεζητήθησαν τὰ προβλήματα τῆς ἱεραποστολικῆς δράσεως ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ καὶ ἔγινεν εἰσήγησις, ὅπως συνενωθῶσιν τὰ διάφορα Συμβούλια τῶν Ἱεραποστόλων πρὸς συντονισμὸν τῆς δράσεώς των ἐν τῷ ἐκχριστιανισμῷ τῶν ἀλλοθρήσκων. Ὁ τότε πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου τούτου πασίγνωστος Dr. John Mott μετ' ἄλλων ἱεραποστόλων περιῆλθε διάφορα μέρη τοῦ κόσμου καὶ ἐβόηθησε εἰς τὸ νὰ ἀποτελεσθῶσι ἔθνικα Συμβούλια καὶ συνέδρια τῶν Ἱεραποστολικῶν σω-

ματείων. Κατὰ τὸ 1921, ὡς προείπομεν, συνηνώθησαν ὅλα τὰ συμβούλια ταῦτα καὶ ἀπετέλεσαν τὸ Διεθνὲς Συμβούλιον τῶν Ἱεραποστόλων, τὸ ὁποῖον, ὡς τεράστιος ὀργανισμὸς τῆς ἀνά τὸν κόσμον ἱεραποστολικῆς δραστηριότητος, ὠργάνωσε διάφορα ἐπὶ τούτῳ διεθνή συνέδρια (τῷ 1928 ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ τῷ 1938 εἰς Tambaram, πλησίον τοῦ Madras, εἰς Whitby τοῦ Καναδᾶ τῷ 1947 καὶ ἐν Willingen τῷ 1952). Τὸ Δ.Ι.Σ. ἐνδιεφέρθη πολὺ νὰ ἄρῃ τὸ ἐλεεινὸν σκάνδαλον, τὸ ὁποῖον ἐδημιουργεῖτο ἐκ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν διαφόρων Ἱεραποστόλων, μεγάλου ἐμποδίου διὰ τὴν προσέλευσιν εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν τῶν μὴ χριστιανῶν. Ὅπως αἱ μεγάλαι ὀργανώσεις τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως Πίστις καὶ Τάξις (Faith and Order) καὶ Ζωὴ καὶ ἐργασία (Life and Work) συνηνώθησαν καὶ ἀπέτελεσαν τὸ σημερινὸν Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν, οὕτω μερικαὶ νεαραὶ Ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, μὴ δυνάμεναι νὰ εἶναι μέλη καὶ νὰ συνεργάζωνται ταυτοχρόνως τόσον μετὰ τοῦ Π.Σ.Ε. ὅσον καὶ τοῦ Δ.Ι.Σ., ἐζήτησαν τὴν ἐνσωμάτωσίν των καὶ συνένωσιν, ἵνα καὶ ἡ Ἱεραποστολικὴ δράσις παρουσιασθῇ ὡς θεμελιῶδες θέμα καὶ ἐνδιαφέρον ὄλων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν. Ἄλλως τε πολλὰ ἱεραποστολικά ἀνά τὸν κόσμον συμβούλια ἐξαρτῶνται καθοδηγούμενα καὶ ἐνισχύονται οἰκονομικῶς καὶ εἰς προσωπικὸν ἀπὸ Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι εἶναι μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. Οὐ μόνον πρακτικοὶ λόγοι, ἦτοι ἡ ἀποφυγὴ τοῦ σκανδάλου ἐκ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν διαφόρων Ἱεραποστόλων καὶ ὁ συντονισμὸς τῆς ἱεραποστολικῆς δραστηριότητος πρὸς ἀποτελεσματικωτέραν διάδοσιν τοῦ εὐαγγελίου καὶ ἐκχριστιανισμὸν τῶν μὴ χριστιανικῶν λαῶν, ἀλλὰ καὶ θεολογικοὶ λόγοι, ἡγαγον εἰς τὴν σκέψιν τῆς ἐνσωματώσεως τῶν δύο διεθνῶν ὀργανώσεων, τοῦ Π.Σ.Ε. καὶ τοῦ Δ.Ι.Σ. Οἱ μὲν Ἱεραπόστολοι ἔλεγον, ὅτι ἐν Π.Σ.Ε., ὅπερ μετὰ τῶν ἐνδιαφερόντων αὐτοῦ καὶ τῶν σκοπῶν δὲν ἔχει καὶ τὴν ἱεραποστολήν, δὲν εἶναι ἄξιον τοῦ ὀνόματός του. Οἱ δὲ ἀντίθετοι πάλιν, οἱ τοῦ Π.Σ.Ε. διετείνοντο, ὅτι ἐφ' ὅσον τὸ Ἱεραποστολικὸν Διεθνὲς Συμβούλιον δὲν ἐνδιαφέρεται καὶ διὰ τὴν ἐνώσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἔχει παραλείψει ἐν θεμελιῶδες μέρος τοῦ ἔργου του. Διὰ τοῦτο ἡ οὐσία τοῦ θέματος τούτου ἐκφράζεται εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ σχεδίου τῆς ἐνσωματώσεως ὡς ἐξῆς: «Μία βασικὴ καὶ ἀπὸ πολλοῦ λησμονημένη ἀλήθεια ἀπεκαλύφθη κατὰ τοὺς χρόνους μας, ἡ ὁποία θὰ ἠδύνατο νὰ διατυπωθῇ οὕτω: ἡ ἐνότις τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ἱεραποστολή (mission) τῆς Ἐκκλησίας ἀνήκουσιν ἀμφότεραι ἐν ἴσῳ βαθμῷ εἰς τὴν οὐσίαν (essence) τῆς Ἐκκλησίας. Ἐὰν αἱ χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι ἐπιθυμῶσι νὰ εἶναι ἐν τῇ πραγματικότητι ἡ Ἐκκλησία,

πρέπει να φέρωσι τὸ Εὐαγγέλιον εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Πρέπει συνάμα νὰ ἀγωνισθῶσι διὰ τὴν ἐνόητα πάντων ἐκείνων ἐν τῷ κόσμῳ, διὰ τοὺς ὁποίους ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ Κύριος».

Διὰ πάντας τούτους, τοὺς πρακτικοὺς καὶ θεολογικοὺς, λόγους τὸ Π.Σ.Ε. καὶ τὸ Δ.Ι.Σ. ἤχθησαν εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ σχηματίσουν μίαν κοινήν Ἐπιτροπὴν τῷ 1954, ὅπως μελετήσῃ τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰ μειονεκτήματα καὶ τὰς συνεπειὰς τῆς ἐνσωματώσεως τῶν δύο διεθνῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὀργανισμῶν. Ἡ Κοινὴ Ἐπιτροπὴ ἐμελέτησε τὸ θέμα εἰς ἐπανειλημμένας συνεδριάσεις καὶ τὰ πορίσματα τῆς ὡς καὶ τὸ σχέδιον τῆς ἐνσωματώσεως κατ' ἄρθρα καὶ παραγράφους ἀπεστάλησαν εἰς τὰ μέλη — Ἐκκλησίας τοῦ Π.Σ.Ε. καὶ εἰς τὰ Συμβούλια τῶν Ἱεραποστολῶν, ἵνα ἐκφέρωσι τὰς κρίσεις των καὶ τὰς ἀποφύεις των καὶ ὡς πρὸς τὴν πρότασιν τῆς ἐνσωματώσεως καὶ εἰς τὸν τρόπον τῆς διαμορφώσεως τοῦ Καταστατικοῦ ἀμφοτέρων τῶν ὀργανώσεων μετὰ τὴν ἐνσωμάτωσιν.

Ὁ Dr. Van Dusen, πρόεδρος τῆς ὡς ἄνω Κοινῆς Ἐπιτροπῆς, ἐξέθεσε τὸ ἔργον ταύτης ἐνώπιον τῆς ὀλομελείας τῆς Κεντρ. Ἐπιτροπῆς καὶ κατέθεσε τὸ σχέδιον τῆς ἐνσωματώσεως, διὰ τοῦ ὁποίου προτείνεται ἡ ἐνσωμάτωσις τοῦ Δ.Ι.Σ. εἰς τὸ Π.Σ.Ε., ὡς μίᾳς ἰδιαιτέρας Ἐπιτροπῆς ἐντὸς τοῦ Π.Σ.Ε. ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἐπιτροπὴ Ἱεραποστολῆς καὶ εὐαγγελισμοῦ ἀνὰ τὸν κόσμον (Commission on World mission and evangelism) καὶ Τμήμα τῆς Ἱεραποστολῆς καὶ τοῦ εὐαγγελισμοῦ ἀνὰ τὸν κόσμον (Division of World mission and Evangelism). Δὲν δυνάμεθα νὰ μεταφράσωμεν τὸ πολυσέλιδον σχέδιον τῆς ἐνσωματώσεως ἐνταῦθα, ἀλλὰ θὰ περιγράψωμεν τὴν ἐπ' αὐτοῦ γενομένην συζήτησιν ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς ὀλομελείας τῆς Κ.Ε., ἵνα σχηματίσῃ ὁ ἀναγνώστης γνώμην περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου θέματος.

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς Visser 't Hooft ἀνέφερεν, ὅτι ἐκ τῶν Ἐκκλησιῶν ἀπήντησαν 47 μέλη—Ἐκκλησία εἰς τὸ σχέδιον καὶ ἐξ αὐτῶν αἱ 45 ἀποδέχονται κατ' ἀρχὴν τὴν ἐνσωμάτωσιν τῶν δύο ὀργανισμῶν. Πολλὰ ἀπαντήσεις εἶναι ἐκτενεῖς, περιέχουσι λεπτομερῆ ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος καὶ μάλιστα ἡ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. Μία ἀπάντησις ἐλήφθη προσφάτως καὶ ἀπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, δι' ἧς ἀνακοινοῦται, ὅτι μελετᾶται ἀκόμη τὸ ζήτημα καὶ διατυποῦνται μερικὰ ἐρωτήματα καὶ σημεῖα, χρῆζοντα ἀποσαφηνίσεως. Περισσότερα θὰ λεχθῶσι σήμερον πρὸ τῆς Κεντρ. Ἐπιτροπῆς ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπείας. Ἐπιστολὴ ἐκ μέρους τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀναφέρει, ὅτι ἡ στάσις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὡς πρὸς τὸ θέμα τοῦτο εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Γενικῶς αἱ ἀπαντήσεις μαρτυροῦσιν, ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι ἐμελέτησαν σοβαρῶς καὶ διασκέπτονται ἀκόμη ἐπὶ τοῦ ζητήματος, ἀλλ' ἡ μεγίστη πλειονότης αὐτῶν εἶναι ὑπὲρ τῆς ἐνσωματώσεως. Ὁ Van Dusen προσέθεσεν, ὅτι καὶ τὰ μέλη τοῦ Δ.Ι.Σ. κατὰ μεγίστην πλειονότητα εἶναι εὐνοικῶς διατεθειμένα διὰ τὴν ἐνσωμάτωσιν, ὅσα δὲ μέλη—Ἐκκλησίαι τοῦ Δ.Σ.Ε.

εἰσηγήθησαν τροποποιήσεις εἰς τὸ σχέδιον, ταύτας, οὐσας ἐλαχίστας, ἐλάβομεν ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ σχεδίου. Ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Chelmsford Dr. Allison ἀνεφέρθη κυρίως εἰς τὰς ἀντιρρήσεις καὶ τὰς ἀνησυχίας τῆς Ὁρθοδ. Ἀντιπροσωπείας, ἰδίᾳ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐντασιν τοῦ προσηλυτισμοῦ ἐκ μέρους τῶν Ἱεραποστολῶν, ἐὰν ἐτίθεντο αὐταὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Π.Σ.Ε. καὶ τὴν μεταβολὴν τῆς ὑφῆς τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ Π.Σ.Ε., ἐὰν ἐγίνοντο μέλη αὐτοῦ καὶ σωματεῖα ἢ ὀργανισμοί, μὴ Ἐκκλησίαι, ἐν ᾧ τὸ Π.Σ.Ε. ἔχει μόνον Ἐκκλησίας ὡς μέλη του. Ὁ Ἐπίσκοπος λοιπὸν τοῦ Chelmsford ὁμίλησε περὶ τῶν ὑπαρχόντων στενῶν δεσμῶν μεταξὺ τῆς Ἀγγλικανικῆς καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐνεκα τῶν ὁποίων καὶ ἐδόθη ἰδιαιτέρα προσοχὴ εἰς τοὺς διισταγμοὺς καὶ τὰς ἐπιφυλάξεις τῶν Ὁρθοδόξων διὰ τὴν ἐνσωμάτωσιν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἐν τῇ ἀπαντήσῃ πρὸς τὸ Π.Σ.Ε. Μολονότι ἡ ἀπάντησις τῆς εὐνοεῖ τὴν ἐνσωμάτωσιν, ἐν τούτοις ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ γίνῃ αὐτὴ ἐπὶ θυσίᾳ τῆς συμμετοχῆς τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς τὸ Π.Σ.Ε. Ἐὰν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας ἔκρινε τὰς ἀνησυχίας τῶν Ὁρθοδόξων ἐκ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἐνσωματώσεως ὡς δεδικαιολογημένας, θὰ ἦσαν τὸ συμπέρασμα καὶ ἡ ἀπάντησις διάφορος, πλὴν ὅμως μετὰ μακρὰν μελέτην οἱ συντάκται τῆς Ἀγγλικανικῆς ἀπαντήσεως ἐπίστευτον, ὅτι οἱ φόβοι τῶν Ὁρθοδόξων εἶναι ἀβάσιμοι. Τὸ εἶδος τοῦ προσηλυτισμοῦ, ὅστις κυρίως ὑπόκειται εἰς τὸ βάθος τῶν φόβων καὶ ἀνησυχιῶν δὲν ἐνοχλεῖ μόνον τοὺς Ὁρθοδόξους. Ἀγγλικανοὶ ὡσαύτως καὶ Προσβυτεριανοὶ καὶ Μεθοδισταὶ ὑποφέρουσιν ἀπὸ τοὺς ὡς ἐλευθέρους σκοπευτὰς κινουμένους Ἱεραποστόλους καὶ ἀπὸ τὰς ὀργανώσεις των, αἱ ὁποῖαι οὐδεμίαν πρόθεσιν ἔσχον ποτὲ εἰς τὸ νὰ συνεργάζωνται εἴτε μετὰ τοῦ Π.Σ.Ε. εἴτε μετὰ τοῦ Δ.Ι.Σ. Ἀφ' οὗ λοιπὸν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν σοβαρῶς τὰς ἀνησυχίας τῶν Ὁρθοδόξων, τὰς ὁποίας ἔκρινεν ὡς ἀστηρίκτους ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία, ἐξέφρασε διὰ τῆς ἀπαντήσεως τὴν πίστιν, ὅτι ἡ ἐνσωμάτωσις ἀποβλέπει εἰς μίαν σφαιρὰν τῆς δράσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ συνεργασία εἶναι ἀπαραίτητος καὶ οὐσιώδης ἐν τῇ Ἱεραποστολικῇ δηλαδὴ δράσει πρὸς διάδοσιν τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἀνὰ τὸν κόσμον.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπ. Φιλαδελφείας Ἰάκωβος ἀνελθὼν εἰς τὸ βῆμα πρῶτον ἠυχάριστησε τὸν Ἐπίσκοπον τοῦ Chelmsford καὶ τοὺς ἄλλους ὁμιλητὰς, οἱ ὁποῖοι ἀνεγνώρισαν τὴν Ὁρθοδ. στάσιν ἐν τῷ ζητήματι τῆς ἐνσωματώσεως, καὶ διεβεβαίωσε τοὺς συνέδρους, ὅτι καὶ τῶν Ὁρθοδόξων ζωηρὸν εἶναι τὸ ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου καὶ εἰς λαοὺς, οἱ ὁποῖοι δὲν ἤκουσαν ἀκόμη αὐτό. Ἐκτιμῶμεν δέ, προσέθεσε, πολὺ τὸ συντελούμενον ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν ἔργον εἰς τὴν διάδοσιν τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, καὶ ὑπενθυμίζομεν εἰς ὑμᾶς, ὅτι καὶ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ἐπετέλεσεν ἀνάλογον δράσιν εἰς τὸ παρελθὸν ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ. Τὸ σχέδιον τῆς ἐνσωματώσεως ἐμελετήθη σοβαρῶς ὑφ' ἡμῶν καὶ ἐλάβομεν ὑπ' ὄψιν τὰς δοθείσας ἐξηγήσεις, ὅτι διὰ τῆς ἐνσωματώσεως ἴον δὲν ἐπέρχεται ἀλλοίωσις τις εἰς

τὴν μορφήν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν παραμένοντος καὶ πάλιν Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν 2ον Δὲν ὑπάρχει σημεῖόν τι ἐν τῷ σχεδίῳ, ἐμφαίνον μεταβολὴν εἰς τὰς σχέσεις τοῦ Π.Σ.Ε. πρὸς ἄλλας οἰκουμενικὰς ὁργανώσεις. Ἐν τούτοις παραμένουσιν ἀκόμη φόβοι τινές ἐκ τῆς ἐνσωματώσεως καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὑπάρχουν ἐπιφυλάξεις ἀπὸ μέρους ἡμῶν διὰ τὴν πραγμάτωσίν της. Πρῶτον πολλὰ συμβούλια, μέλη τοῦ Διεθνoῦς Ἱεραποστολικoῦ Συμβουλίου, δὲν ὑπάγονται εἰς Ἐκκλησίαν, ἀλλ' εἶναι Συμβούλια ἀνεξαρτήτων Ἱεραποστολικῶν ὁργανώσεων. Δεύτερον ἢ διεύρυνσις τοῦ Π.Σ.Ε. διὰ τῆς προσθέσεως εἰς αὐτὸ καὶ τοῦ Διεθνoῦς Συμβουλίου τῶν Ἱεραποστολῶν θὰ ἐπεκτείνῃ καὶ τὴν δρᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῦτο δυνατὸν νὰ παραμορφώσῃ ὅλον τὸν ὁργανισμόν. Ἐπὶ πλέον ὑπάρχει καὶ μία θεολογικὴ ἀντίρρηση παρ' ἡμῶν. Ἐλέχθη ὅτι ἡ ἐνότης καὶ ἡ Ἱεραποστολὴ ἀνήκουν ἐξ ἴσου εἰς τὴν οὐσίαν τῆς Ἐκκλησίας (essence). Δὲν δεχόμεθα τὴν ἀποψίν ταύτην, ἐν τῇ ὁποία ὑπάρχει οὐ μόνον διχοτομία, ἀλλὰ ὑπονοοῦνται ἀπόψεις, ἀποστεροῦσαι τὴν Ἐκκλησίαν τῶν θείων αὐτῆς στοιχείων, ἥτοι τῆς μυστηριακῆς καὶ μυστικῆς ζωῆς. Ἐὰν δεχθῶμεν τὴν ἐνότητα καὶ τὴν Ἱεραποστολὴν ὡς ἰσοτίμους κατηγορίας τῆς Ἐκκλησίας, τοῦτο σημαίνει, ὅτι ὅπου ὑπάρχει Ἱεραποστολή, ὑπάρχει ἐκεῖ καὶ Ἐκκλησία. Ἐν τούτοις ὑφίστανται Ἱεραποστολικά ὁργανώσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν προέρχονται ἀπὸ Ἐκκλησίας. Διὰ τοὺς λόγους τούτους καὶ ἡ θεολογικὴ βᾶσις τῆς ἐνσωματώσεως δι' ἡμᾶς ἀποτελεῖ ἐμπόδιον.

Μετὰ ταῦτα ἔλαβε τὸν λόγον ὁ ὑποφαινόμενος, ὁ ὁποῖος ἀφ' οὗ ἐξέφερα τὴν λύπην μου, διότι θὰ εἶμαι ἀρνητικὸς εἰς τὴν πρότασιν τῆς ἐνσωματώσεως, εἶπον, ὅτι ἀντιρρήσεις μου τινὰς διέτύπωσα ἤδη κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ αὐτοῦ θέματος καὶ ἐν Nybörg τῆς Δανίας. Πρῶτον πῶς θὰ ἐνσωματωθῇ καὶ θὰ γίνῃ μία ἐκ τῶν ἐπιτροπῶν τοῦ Π.Σ.Ε. τὸ Διεθνὲς Ἱεραποστολικὸν Συμβούλιον, ἀφ' οὗ τοῦτο δὲν ἐκπροσωπεῖ μόνον Ἱεραποστολὰς Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ ἀνεξαρτήτους Ἱεραποστολὰς ἰδρυθείσας ἀπὸ διάφορα ἄτομα ἢ γραφεῖα (Boards) καὶ ἐνισχυόμενας οἰκονομικῶς ὑπ' αὐτῶν, ἐν ᾧ τὸ Π.Σ.Ε. συνιστᾷ μόνον Ἐκκλησίαι ἀνεξάρτητοι; Ἡ παραδοχὴ τῶν τοιούτων Ἱεραποστολικῶν Συμβουλίων εἰς τὸ Π.Σ.Ε. θὰ ἐσήμαινε χαλάρωσιν τῆς ἰδέας ἡμῶν περὶ ἐκκλησίας. Δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ χριστιανικὴ ὁργάνωσις ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ αὐτὸς ὁ Ἄπ. Παῦλος, ὁ ἡρωϊκώτερος τῶν Ἱεραποστόλων, μετὰ τὰς περιουσίας του ἀνεφέρετο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ ὑπετάσσετο εἰς τὰς ἀποφάσεις καὶ ὁδηγίας αὐτῆς. Πολλοὶ ἐν τούτοις Ἱεραποστολικά ὁργανώσεις τῶν Προτεσταντῶν δὲν ἔχουν σχέσεις πρὸς Ἐκκλησίας, ὅσαι δὲ ἔχουν καὶ ἐξαρτῶνται ἀπὸ Ἐκκλησίας, αὗται διὰ τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων εἶναι ἤδη μέλη τοῦ Παγκοσμίου Συμβ. τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐπειτα διὰ τῆς ἐνσωματώσεως εἰς τὸ Π.Σ.Ε. καὶ τοῦ Δ.Ι.Σ. θὰ καταστή τὸ Π.Σ.Ε. Μαμουθ, μία δηλαδὴ γιγαντιαία δυσκυβέρνητος καὶ δυσκίνητος ὁργάνωσις. Ὅθεν δὲν πρέπει νὰ προβῶμεν εἰς τοιαῦτα ἐπικίνδυνα ἐγχειρήματα τώρα ἀμέσως, ἐφ' ὅσον καὶ αὐτὸ τὸ Π.Σ.Ε. μόλις δεκαετὴ ἱστορίαν ἔχει καὶ πολλὰ μέλη τῶν Ἐκκλησιῶν μας

δὲν γνωρίζουσιν ἀκόμη καὶ αὐτὸ τὸ Π.Σ.Ε. τί εἶναι καὶ τί ἐπιδιώκει. Διὰ τοῦτο προτείνω τὴν ἀναβολὴν ἐπὶ τινὰ ἔτη ἀκόμη πάσης ἀποφάσεως ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου.

Ὁ κ. Μπρατσιώτης ἀνεγνώρισε τὴν σημασίαν τοῦ Διεθνoῦς Ἱεραποστολικoῦ Συμβουλίου ἐν τῇ οἰκουμενικῇ κινήσει καὶ ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῆς μεγάλης καὶ τελευταίας ἐντολῆς τοῦ Κυρίου, ἵνα κηρύττηται τὸ εὐαγγέλιον μέχρι τῶν περάτων τῆς γῆς. Ἡ ἐνσωμάτωσις θὰ εἶναι ἐπιωφελὴς διὰ τὰς Προτεσταντικὰς Ἱεραποστολὰς, ἀλλ' ἀντιτίθεται εἰς τὴν ἐνσωμάτωσιν 1ον διότι ἡ θεολογικὴ βᾶσις της εἶναι λελανθασμένη, ἐφ' ὅσον Ἱεραποστολὴ καὶ ἐνότης δὲν εἶναι κατ' ἴσον βαθμὸν κατηγορίαι τῆς οὐσίας τῆς Ἐκκλησίας. 2ον διότι τὸ Π.Σ.Ε. πρέπει νὰ παραμείνῃ ὡς Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐν ᾧ τὸ Δ.Ι.Σ. δὲν εἶναι Ἐκκλησία. 3ον ὁ προσηλυτισμὸς θὰ ἐνθαρρυνθῇ ἢ θὰ ἐπιδοκιμασθῇ, ἐν γίνῃ ἡ ἐνσωμάτωσις καὶ 4ον στενωτέρα ἐπαφὴ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας θὰ ἐματαιούτο δι' αὐτῆς.

Ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Γιβραλτᾶρ ἐζήτησεν ἀπὸ τοὺς Ὀρθοδόξους ἀντιπροσώπους νὰ ἀναθεωρήσῃσι σκέψεις τινὰς, τὰς ὁποίας διέτύπωσαν κατὰ τὴν συζήτησιν. Ἡμεῖς, λέγει, καὶ ἄλλοι πολλοὶ εἴμεθα ὑπὲρ τῆς ἐνσωματώσεως, διότι αὕτη θὰ εἶναι μία πρόσκλησις πρὸς ὅλας τὰς Ἐκκλησίας-μέλη τοῦ Π.Σ.Ε., ὅπως ἐνδιαφερθῶσι σοβαρῶς διὰ τὴν Ἱεραποστολικὴν δρᾶσιν καὶ διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τοὺς μὴ χριστιανοὺς καὶ συνεργάζωνται εἰς τὸ ἱερόν αὐτὸ ἔργον. Ἐντὸς τοῦ Π.Σ.Ε. μετὰ τὴν ἐνσωμάτωσιν θὰ συζητῶνται ἐλευθέρως ὅλα τὰ προβλήματα τῆς Ἱεραποστολικῆς δράσεως ἀνά τὸν κόσμον καὶ πόσον θὰ ἔχαιρον Ἀγγλικανοὶ καὶ Μεθοδισταὶ νὰ συζητῶσι τότε τὴν Ἱεραποστολικὴν πολιτικὴν καὶ δρᾶσιν τῶν Ὀρθοδόξων, ἰδίαν ἐν Ἀφρικῇ;

Ὁ Μητροπολίτης Καρθαγένης Σεβασμιώτατος Παρθένιος εἶπε: «Φοβούμεθα τὴν λέξιν Ἱεραποστολή. Δὲν γνωρίζω τὸ διατί, ἀλλ' αὐτὸ συμβαίνει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μου. Τὸ ζήτημα τῆς ἐνσωματώσεως πρέπει νὰ συζητηθῇ πολὺ ἀκόμη, διὰ τοῦτο πρέπει, νὰ ἀναβληθῇ τοῦτο καὶ συνιστᾷ νὰ προχωρῶμεν πολὺ βραδέως.

Ὁ Ἐπίσκοπος Newbiggin, γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Διεθνoῦς Συμβουλίου τῶν Ἱεραποστολῶν, ἀπαντῶν εἰς τὰς ἀντιρρήσεις τοῦ ὑποφαινομένου, ὅτι διὰ τῆς ἐνσωματώσεως θὰ προέλθῃ ἐν Μαμουθ, μία γιγαντιαία ὁργάνωσις, λέγει ὅτι οἰκονομικῶς δὲν θὰ ἐπιβαρυνθῇ ποσῶς τὸ Π.Σ.Ε. Παραδέχεται, ὅτι δύναται νὰ ἀρθῇ ἡ θεολογικὴ βᾶσις ἡ ὑπάρχουσα ἐν τῷ σχεδίῳ, ὡς ζητοῦσιν οἱ Ὀρθόδοξοι, διότι δὲν ἐκφράζει οὔτε ἀκριβῶς τὴν ἰδέαν, ἣν ἠθελήσαμεν νὰ διατυπώσωμεν ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι μία καὶ ὅτι εἶναι καθολικὴ καὶ ἀποστολική. Ἡ βουλή τοῦ Θεοῦ εἶναι ὅπως ἡ ἰδία ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ καταστή τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον θὰ μεταδίδῃ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ὁ Ἄπ. Παῦλος βεβαίως ἀνεφέρετο πάντοτε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἀλλ' ἐπιστρέφων εἰς αὐτὴν, μετέδιδε καὶ τὴν νέαν του ἐκ τῶν περιουσιῶν πείραν, ἥτις εἰς τινὰ σημεῖα ἦτο μὲν ξένη πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἱερουσαλὴμ,

## ΕΠΙ ΤΗΣ 150ΕΤΗΡΙΑΙ ΤΟΥ

## ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ Ο ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ (\*)

## ΚΑΙ Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΗΜΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

## B'

'Αλλ' ὁ ἅγιος Νικόδημος συνέδεσε τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὅλων ἰδιαίτερος μὲ τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ὄχι μόνον διὰ τῶν συγγραμμάτων του, ὡς προείπομεν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν προσωπικῶν του ἀγώνων, εἰς τοὺς ὁποίους φέρομεν ἤδη τὸν λόγον.

Περὶ τὸ 1780 συνεργάζονται, ὡς ἀρχηγοὶ ἐνὸς πνευματικοῦ κινήματος, τρεῖς μεγάλοι μορφᾶι: Ὁ Μακάριος ὁ Νοταρᾶς, ὁ γνωστὸς εἰς ἡμᾶς πρῶτον Ἀρχιεπίσκοπος Κορίνθου, ὁ Ἀθανάσιος ὁ Παρίους, ἐπιφανὴς καὶ αὐτὸς γόνος τῶν Κυκλάδων, ἐκ τῆς γῆσου Πάρου, σοφὸς διδάσκαλος τοῦ Γένους, καὶ ὁ ἡμέτερος Νικόδημος ὁ ἀγιορεΐτης. Οἱ τρεῖς οὗτοι ἄνδρες προσεέλκυσαν περὶ αὐτῶν πλῆθος γνωστῶν καὶ ἀγνωστῶν Ἑλλήνων κληρικῶν, μοναχῶν καὶ λαϊκῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὡς ἀληθεῖς δημιουργοί, οὕτως εἰπεῖν, ἰδιαίτερας σχολῆς, τῆς σχολῆς τῶν Κολλυβάδων, ὅπως εἰρωνικῶς τοὺς ὀνόμαζον οἱ ἀντίπαλοι καὶ πολέμοί των.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀναμορφωτικοῦ κινήματος τῶν Κολλυβάδων ἴσως φανῆ περιεργος καὶ μικρολόγος. Ἀφορμὴν εἶχε δώσει πρὸ εἰκοσιπενταετίας περίπου (τῷ 1754) κάποια διαφωνία μεταξὺ τῶν ἀγιορειτῶν, ἐὰν τὰ γνωστὰ Κόλλυβα — ἐξ οὗ καὶ Κολλυβάδες —, δηλ. ἐὰν ἡ τέλεσις μνημοσύνων πρέπει νὰ γίνεταί πάντως ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου, κατὰ παραδεδομένην ἐκκλησιαστικὴν τάξιν, ἢ ἐπιτρέπονται ταῦτα καὶ ἐν Κυριακῇ. Ἐκ τῆς ἀσημάντου ὄντως αὐτῆς ἀφορμῆς ἀνεκινήθη γενικώτερον τὸ ζήτημα τῶν τύπων καὶ τῆς οὐσίας εἰς τὰ τῆς θείας λατρείας. Ζήτημα

οὐχ ἦττον ἐπλούτιζε τὰς ιδέας διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ μέγα πρόβλημα τοῦ προσηλυτισμοῦ, πολλαὶ ἐκκλησιαὶ καὶ ἱεραποστολαὶ ἀνήκουσαι εἰς τὸ Διεθνὲς Ἱεραπ. Συμβούλιον εἶναι θύματα τῶν ἐλευθέρων σκοπευτῶν, δηλαδὴ τῶν ἀνεξαρτήτων ἱεραποστολῶν τῶν διαφορῶν αἱρέσεων (sects), ὅσον καὶ αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Dr Fry ἐκήρυξε λήξασαν τὴν συζήτησιν, προσθέσας, ὅτι τὸ ζήτημα θὰ ἀναφερθῆ εἰς τὴν Βαν ὑποεπιτροπὴν πρὸς συζήτησιν καὶ εἰσήγησιν καὶ θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ὀλομέλειαν. Ἐζήτησε δὲ ὅπως ἡ ἐκθεσις τοῦ Μητροπολ. Φιλαδελφείας κ. Ἰακώβου ὑποβληθῆ εἰς τὴν αὐτὴν Ὑποεπιτροπὴν, διότι ἦτο μίᾳ ἡμιεπίσημος ἐκθεσις ἀντιπροσώπου τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου, πρὸς τὸ ὁποῖον καὶ ἄλλαι ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι εἶχον δηλώσει ἀλληλεγγύην καὶ συμφωνίαν ὡς πρὸς τὴν στάσιν ἐναντι τοῦ ζητήματος τῆς ἐνσωματώσεως.

ΒΑΣ. Χ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

(Συνεχίζεται)

ὄχι ἀπλοῦν. Διότι ἀπαιτεῖ σοφὸν συνδυασμὸν τοῦ πνεύματος τῆς παραδόσεως πρὸς τὴν προσπάθειαν ἀπεκαθάσεως τῆς παραδόσεως αὐτῆς ἀπὸ ὅ,τι κατόπιν προσεκκλήθη εἰς αὐτὴν καὶ ἠλλοίωσε τὴν ἀληθῆ οὐσίαν τῆς. Καὶ ἀκριβῶς οἱ λεγόμενοι Κολλυβάδες, κατευθυνόμενοι μετ' ὀλίγον ὑπὸ διδασκάλων τῆς περιουτῆς τοῦ Μακαρίου Νοταρᾶ, Ἀθανασίου τοῦ Παρίου καὶ, βραδύτερον, τοῦ Νικόδημου τοῦ ἀγιορεΐτου, ἀνέπτυξαν μίαν διδασκαλίαν ἢ ὁποία εἶχε συνδυάσει θαυμασίως τὸ πνεῦμα τῆς ἐμμοῆς εἰς τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς καλῶς νοουμένης καινοτομίας· τῆς καινοτομίας, ἢ ὁποία ἐπιδιώκει νὰ ἐπανεισαγάγῃ ὡς νέα τὰ ἀνόθευτα παλαιὰ, τὰ μεμαστρονημένα καὶ σεβάσμα χααρακτηριστικὰ τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας. Ἦσαν εἰσηγηταὶ τῆς καινοτομίας ἐκείνης—ἐὰν ἐπιτρέπετο, θὰ ἔλεγον τῆς παλαιότητος—ἢ ὁποία θεωρεῖ ὡς ἀληθῆ πρόσοδον τὴν ἐπάνοδον εἰς τοὺς γνησίους λειτουργικοὺς καὶ ἐν γένει ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς τῆς παλαιοχριστιανικῆς ἐποχῆς.

Ἐπὶ τῆς γραμμῆς αὐτῆς ἐβάδισαν ὁ ἅγιος Νικόδημος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. Καὶ ἀνέλαβον μέγαν ἀγῶνα καὶ ἐπίμονον προσπάθειαν, διὰ νὰ ἐπιτευχθῆ ζῶσα καὶ συνειδητῆ συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ εἰς τὴν θείαν λατρείαν, καὶ δι' εἰς τὴν θεμελιώδη λατρευτικὴν ἐκδήλωσιν τῶν χριστιανῶν, τὴν θείαν Ἐδχαριστίαν, ἢ παραμέλησις τῆς ὁποίας ἀποστερεῖ ἀπὸ πάσαν ἰκμάδα τὴν χριστιανικὴν ζωὴν.

Τῷ 1777 ἐξεδόθη ἀνωνύμως ἐν Βενετίᾳ βιβλίον, ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἐγχειρίδιον ἀνωνύμου τινὸς ἀποδεικτικὸν περὶ τοῦ ὅτι χρεωστοῦσιν οἱ χριστιανοὶ συχνότερον νὰ μεταλαμβάνωσι τὰ θεία μυστήρια». Καὶ ἀπεδείκνυε πραγματικῶς ἐκ τῆς ἁγίας Γραφῆς, ἐκ τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ ἐκ Πατερικῶν λόγων τὸ ζήτημα τοῦτο. Μετὰ ἕξ ἐτῶν ὁ Νικόδημος ἐπεξεργάσθη—ὡς προείπομεν ἤδη—καὶ συνεπλήρωσε τὸ βιβλίον τοῦτο. Καὶ τὸ ἐξέδωκε, πάλιν ἀνωνύμως, μὲ τὸν τίτλον: «Περὶ τῆς συνεχοῦς μεταλήψεως τῶν ἀχράντων τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων». Εἰς μίαν ἐποχὴν ὄμως, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπεκράτει, ἐξ ἀγνοίας καὶ πλάνης, τελείως διαφορετικῆ ἀντίληψις, μέχρι τοῦ σημείου νὰ μὴ γνωρίζῃ, ὄχι μόνον ὁ ἀπλοῦς λαός, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ κληρὸς τὸ δικαίωμα καὶ καθήκον τῶν πιστῶν νὰ τρέφονται συνεχῶς ἐκ τῆς Τραπέζης τοῦ Κυρίου, φαντάζεται κανεὶς πόσον θόρυβον καὶ ποῖαν ταραχὴν προκάλεσε τὸ ὀφθικέλευθον τοῦτο βιβλίον, τὸ ὁποῖον τονίζει ἀπ' ἀρχῆς ὅτι σκοπὸς του εἶναι νὰ ἀναστηλώσῃ «τὴν χαριτωμένην συνήθειαν τῶν παλαιῶν χριστιανῶν», οἵτινες μετελάμβανον πολὺ τακτικᾶ. Πρῶτοι ἐξηγγέρθησαν οἱ ἀποκαλούμενοι «ζηλωταὶ» ἀγιορεῖται. Ἐκεῖνοι ἀκριβῶς, οἱ ὁποῖοι, ἀπ' ὅτον ἀνεκινήθη τὸ



ζήτημα τῶν μνημοσύνων, κατεδίωκον καὶ ἔβριζον τοὺς ἀκολουθοῦντας τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς Σαββατίνους καὶ Κολλυβάδας καὶ ὡς δῆθεν καινοτόμους, καὶ εἶχον ἐξαναγκάσει πολλοὺς νὰ φύγουν ἐξ Ἁγίου Ὄρους καὶ νὰ διασκορπισθοῦν εἰς τὰς νήσους καὶ ἀλλαχοῦ, (ὅπως π.χ. συνηγήσαμεν αὐτοὺς προηγουμένως εἰς τὴν Νάξον καὶ τὴν Ὑδραν). Αὐτοὶ καὶ πάλιν ἐξανίστανται κατὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς συνεχοῦς θείας μεταλήψεως καί, διὰ μέσου τῆς Ἱεροῦς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἀποστέλλουν τὸ βιβλίον τοῦτο τοῦ Νικολόδημον εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κων/πόλεως, διὰ νὰ κριθῇ. Ὁ δὲ Πατριάρχης Προκόπιος δὲν ἐδίστασε νὰ τὸ κατακρίνῃ. Ἄλλ' οἱ κατόπιν Πατριάρχαι Νεόφυτος ὁ Ζ', Θεοδοσίος ὁ Β' καὶ ἰδίως ὁ Γρηγόριος ὁ Ε' τὸ ἀνεγνώρισαν ὡς ὀρθοδόξοτατον. Ὁ τελευταῖος μάλιστα—ὁ ἔθνομάρτυς Γρηγόριος ὁ Ε'—ἔλυσε τελειωτικῶς τὸ ζήτημα τῷ 1819, μὲ τὴν περίφημον σχετικὴν ἐγκύκλιόν του ὑπὲρ τῆς συνεχοῦς θείας Κοινωνίας.

Τοῦ Νικολόδημον ὁμοῦς ἡ ἐργασία δὲν ἐξαντλεῖται εἰς τοῦτο μόνον τὸ λειτουργικὸν θέμα. Ἐπιθυμεῖ νὰ διαφωτίσῃ τὸν ἑλληνικὸν λαὸν περὶ τῆς λειτουργικῆς ἐν γένει ζωῆς τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας. Καὶ ἀσχολεῖται εἰς τὴν συγγραφὴν καὶ τὴν ἐκδοσιν ὄλων ἐκεῖνων τῶν λειτουργικῆς φύσεως ἐργασιῶν ποῦ ἀνεφέρωμεν. Κύριον μέλημά του ἀποτελεῖ ἡ ἐν Ἐκκλησιαστικῆς λατρείᾳ τοῦ Θεοῦ «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ». Καὶ πρὸς τοῦτο ἀφιερώνει εἰς τὸν λειτουργικὸν τομέα μέγα μέρος τῶν συγγραμμάτων του.

Ὁμοῖα λειτουργικὰ ἐνδιαφέροντα εἶχε δείξει παραλλήλως καὶ ὁ ἕτερος Κωνσταντῆς Διδάσκαλος, Ἁθανάσιος ὁ Πάριος. Ἀποβλέπων καὶ αὐτὸς εἰς τὴν πνευματικὴν ζωογόνησιν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν θεμελιώσιν τῆς λειτουργικῆς κινήσεως, ἡσχολήθη ἐπισταμένως εἰς τὴν ἐξακριβώσιν τῆς ἀρχαίας λειτουργικῆς πράξεως τῆς Ἐκκλησίας, ἀποταθεὶς πρὸς τοῦτο καὶ εἰς ἄλλους σοφοὺς διδασκάλους, ἀλλὰ καὶ ἐρευνησας τὸ θέμα εἰς τὰς πηγὰς, ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τοῦ Ἀθῶνος.

Καὶ γενικῶς οἱ Κολλυβάδες ἀνέπτυξαν ἀξιοσημείωτον ζῆλον διὰ τὴν ἐπαναφορὰν λειτουργικῶν πράξεων τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας· ἐξ οὗ καὶ ἐξακριβώσθησαν ὡς καινοτόμοι δι' ὠρισμένας τοιαύτας πρωτοβουλίας των<sup>7</sup>. Γεγονὸς πάντως εἶναι ὅτι καὶ ἡ φανατικὴ ἀκόμη ἐπιμονὴ πολλῶν Κολλυβάδων εἰς τοιαύτας πρωτοβουλίας ἔνα σκοπὸν εἶχε, νὰ βοηθήσῃ τοὺς ἐκκλησιαζομένους νὰ συμμετέχωσι συνειδητῶς εἰς τὴν θείαν λατρείαν. Ἐθεώρουν ὅτι συνέβαλλον τοιούτοτρόπως εἰς ἀξίωσιν τῆς ἐνεργοῦς συμμετοχῆς τοῦ λαοῦ εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ προέβαλλον ὡς ἐπιχειρήματα εἰς τοὺς ἀντιφρονοῦντας, ὅτι αὐτὰ ἐγίνοντο εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν.

Ἀμφισβητεῖται ὑπὸ τινων<sup>8</sup> ἐὰν ὁ Νικολόδημος συνε-

(7.) π.χ. διὰ τὴν ἀπαγγελίαν τῶν μυστικῶν εὐχῶν τῆς λειτουργίας εἰς ἐπήκοον τοῦ λαοῦ, ἢ διὰ τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ ἐκκλησιασματος, μὲ ἀνοικτὸν δηλ. τὸ ἅγιον Βῆμα, ἢ διὰ τὴν προτίμησιν των νὰ γίνεται ἡ λειτουργία τῶν προηγουμένων τῶ ἐσπέρας, εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἐσπερωσῶ, καὶ ὄχι τὸ πρωτῶ, κ.ο.κ.

(8.) ἐν οἷς καὶ ὁ μοναχὸς Θεοκλήτος Διονυσιάτης (Μνημ. ἔργ. σελ. 41).

μερίζετο τὰς ἐν λόγῳ καινοτομίας (ἢ μᾶλλον τὴν ἀναπαλαίωσιν ταύτην τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας) ὅπως οἱ φανατικοὶ Κολλυβάδες. Δὲν ἀμφισβητεῖται ὁμοῦς, οὔτε διὰ τὸν Νικολόδημον οὔτε διὰ τοὺς Κολλυβάδας, ὅτι κατενόουν τὴν μεγίστην ἀξίαν τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐνήργουν διὰ τὴν ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλυτέραν ἀξιοποίησιν αὐτῆς, καὶ δὴ χρησιμοποιοῦντες λατρευτικὸς τρόπους καὶ μέσα καινοφανῆ μὲν ἴσως, ἀλλὰ πάντως μεμαρτυρημένα ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς ἀρχαιότητος. Ἦσαν δηλ. κατὰ τινα τρόπον καινοτόμοι, ἀλλὰ καὶ ἀνέτρεχον πάντοτε εἰς τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν. Νεωτερισταὶ ἀρχαιοπρεπεῖς, παρ' ὅλον τὸ ὀξύμωρον τοῦ πράγματος. Νομοταγεῖς, ἀλλὰ καὶ θαρραλέοι ὑποστηρικταὶ τοῦ ὀρθοῦ καὶ τοῦ ἐποικοδομητικοῦ<sup>9</sup>.

Συνήντησαν δυστυχῶς μεγάλην ἀντίδρασιν. Οἱ «ὕπερορθόδοξοι» εἶχον σκανδαλισθῆ. Καὶ τοὺς ἐπολέμησαν μὲ φοβερὸν πείσμα. Ὁ ἄγων διήρκεσεν ὀλοκλήρους δεκαετίας. Καὶ ἐστοίχισεν εἰς αὐτοὺς πάρα πολύ. Καταδικαί, ἀποκηρύξεις, διωγμοί, περιπλανήσεις κ.ἄ. ἐπηκολούθησαν εἰς βάρος των. Ἐπὶ τέλους ὁμοῦς τὸ κίνημα τῶν Κολλυβάδων ἐδικαιώθη. Καὶ νεώτεροι Πατριαρχικαὶ ἀποφάσεις ἀνεγνώρισαν τὸν ζῆλον καὶ τὴν ὀρθοδοξίαν των. Ὅταν ὁ ἅγιος Νικολόδημος ὑπέβαλεν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, πρὸς ἐγκρισιν, τὸ γνωστὸν βιβλίον του «Πηδάλιον», ἡ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου ἠθέλησε νὰ στηριχθῇ εἰς τὸ κύρος ἀνδρῶν σοφῶν, ἔστω καὶ ἂν οὗτοι εἶχον προηγουμένως στιγματισθῆ καὶ κατακριθῆ ὡς Κολλυβάδες. Καὶ ἀπεφάσισεν «ἐξαποστεῖλαι τὴν βίβλον καὶ τῷ ἐν Χίῳ διατελοῦντι σοφολογιωτάτῳ διδασκάλῳ Κύρῳ Ἀθανασίῳ Παρίῳ καὶ τῷ ἐκεῖσε διατρίβοντι πανιερωτάτῳ πρῶτῳ Κορίνθου Μακαρίῳ». Καὶ μόνον τότε ἐπέτρεψε τὴν ἐκδοσιν, ὅταν ἐκεῖνοι ἔδωσαν «τὴν καλὴν περὶ τῆς βίβλου μαρτυρίαν»<sup>10</sup>.

Παρ' ὅλα ταῦτα ὁμοῦς, ἔστω καὶ ἂν ἐπισήμως ἀποκατεστάθησαν οἱ Κολλυβάδες ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ἐσταμάτησεν ἡ κατ' αὐτῶν ἀντίδρασις καὶ πολεμικῆς. Οἱ ἀντίπαλοί των δὲν ἐδέχθησαν εὐχαρίστως τὰς ἀποφάσεις τοῦ Πατριαρχείου. Ἐξηκολούθησαν νὰ διώκονται οἱ ὁμόφρονες τῶν Κολλυβάδων. Ἦναγκάσθησαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ ἅγιον Ὄρος. Ὁ Νικολόδημος ἀπέθανε σχετικῶς νέος, μόλις 60 ἐτῶν. Ὁ Μακάριος

(9.) Γ. Βερίτης. Τὸ ἀναμορφωτικὸν κίνημα τῶν Κολλυβάδων... «Ἀκτίνες» ἔτος 1943, σελ. 102.

(10.) Βλ. Γράμμα Πατριάρχου Κων/πόλεως Νεοφύτου Ζ', ἐν ἀρχῇ τοῦ «Πηδαλίου». Σημειωτέον δ' ὅτι ἐνίστανται τινας κατὰ τῆς γνησιότητος τοῦ Γράμματος τούτου, μὴ ὑπάρχοντος ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει τοῦ «Πηδαλίου», φέροντος δὲ τὴν ὑπογραφήν τοῦ Νεοφύτου ὡς πρῶτῳ Κωνσταντινουπόλεως (ὑπὸ χρονολογίαν Αὐγούστου 1802). Ἄλλ' ἡ μὲν ἀπουσία τοῦ Γράμματος ἐκ τῆς α' ἐκδόσεως οὐδὲν κατὰ τῆς γνησιότητος αὐτοῦ μαρτυρεῖ, τοσοῦτ' ἄλλο καθόσον διαλαμβάνει ἀκριβῶς περὶ τῶν ἐν τῇ ἐκδόσει ταύτῃ γενομένων ἀθαιρέτων παραποιήσεων τοῦ Νικομηδείου κειμένου ὑπὸ τοῦ ἐπιστατήσαντος κατὰ τὴν ἐκτίπωσιν Θεοδωρήτου. Ὅτι δὲ φέρεται ὑπογραφήν πρῶτῳ (καὶ οὐχὶ ἐν ἐνεργείᾳ) οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, συνηγορεῖ μᾶλλον ὑπὲρ τῆς γνησιότητος, καθόσον ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει θὰ ἐπεζητεῖτο μᾶλλον νὰ στηριχθῇ ἢ βίβλος εἰς τὸ κύρος Πατριάρχου ἐν ἐνεργείᾳ (καὶ οὐχὶ πρῶτῳ τοιούτου). Ἄλλὰ πρόκειται ἀκριβῶς περὶ τοῦ Πατριάρχου ἐκεῖνον, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς Πατριαρχείας τοῦ ὁποίου συνετελέσθησαν τὰ διαλαμβανόμενα γεγονότα.

## Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΕΓΓΥΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΟΣ

Ἡ ἱερωτάτη φυσιογνωμία τοῦ Ἱερομάρτυρος Ἐπισκόπου Ἀντιοχείας ἁγ. Ἰγνατίου καὶ ἡ διδασκαλία αὐτοῦ, πλαισιωμένη ἀπὸ τὴν σεβασμίαν Ἀποστολικὴν Ἐποχὴν, θ' ἀποτελεῖ τὴν ἀχίλλειον πτέρναν, καὶ τὴν λυδίαν λίθον καὶ τὸν ἀπαράβατον κανόνα διὰ τὸ πολίτευμα τῆς Μῆδης, Ἀγίας, Καθολικῆς Ἐκκλησίας ὄλων τῶν ἐποχῶν καὶ ὄλων τῶν αἰώνων<sup>1</sup>.

Ὁ ἁγ. Ἰγνάτιος περιπαθῶς ποθῶν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐνότητα, περὶ ἧς πρῶτος προσηχθήθη ἐναγωνίως ὁ Θεὸς Ἰδρυτὴς αὐτῆς ἐν τῷ Κήπῳ τῆς Γεθσημανῆ<sup>2</sup>, δὲν παύει νὰ διακηρύττῃ καὶ ἐμπνέῃ αὐτὴν πρὸς ἀπάσας τὰς κατευθύνσεις.

Ἡ ἐνότης τῶν Χριστιανῶν μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἔχει ὡς ἀπαραίτητον ἐξωτερικὸν γνώρισμα τὴν ἐνότητα τῶν χριστιανῶν μεταξύ των.

Οἱ αἵρετικοὶ εἶναι ἐπικίνδυνοι, διότι νοθεύουν τὴν καθαρότητα τῆς Εὐαγγελικῆς Πίστεως καὶ διασπείρουν σπέρματα θανάτου, καὶ πρὸ παντὸς διότι διαίρουσιν τὴν ποίμνην τοῦ Χριστοῦ<sup>3</sup>.

Αἱ διαίρεσεις εἶναι ἀπαρχαὶ ὄλων τῶν κακῶν. Ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐλάνθανεν ὑποβόσκον ἐν σχίσμα. Ὁ

Ἰγνάτιος πεπληρωμένος καὶ ἐλαυνόμενος ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ἐκραύγαζε «μεγάλῃ φωνῇ, Θεοῦ φωνῇ»: «τῷ Ἐπισκόπῳ προσέχετε καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ καὶ Διακόνους... τὴν ἑνωσιν ἀγαπᾶτε, τοὺς μερισμοὺς φεύγετε· μιμηταὶ γίνεσθε Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς καὶ αὐτὸς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ»<sup>4</sup>.

Ἡ πηγὴ τῆς ἐνότητος, ἥτις συνενοῖ σύμπαντας τοὺς γνησίους χριστιανούς, εὐρίσκειται ἐν τῇ ἐνότητι αὐτῆς τῆς Ἀγίας Τριάδος. Ἡ ὑποστηρίζουσα ταύτην τὴν ἐνότητα εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ ἀγάπη ἡ ἐμπρακτος, ἥτις φθάνει ἀδιακρίτως, μέχρι τῶν ἐλαχίστων ἀδελφῶν, ἥτις λαμβάνει πρόνοιαν «περὶ χήρας, περὶ ὀρφανοῦ, περὶ θλιβομένου, περὶ δεδεμένου ἢ λελυμένου, περὶ πεινῶντος ἢ διψῶντος»<sup>5</sup>.

Οἱ υπερήφανοι καὶ ἐωσφορικοὶ δημιουργοὶ τοῦ σχίσματος, οἱ αἵρετικοὶ οἱ «συζητοῦντες» καὶ ἀρνούμενοι καὶ «ἀντιλέγοντες τῇ δωρεᾷ τοῦ Θεοῦ», εἶναι ἐπίσης ἐκείνοι, οἵτινες ἀποχωρίζονται τῆς ἐκκλησιαστικῆς Κοινωνίας τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τοῦ Θυσιαστηρίου «ἀποθνήσκουσιν»<sup>6</sup>.

Ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτῆς ἡμερῶν εἶναι μία Ἀδελφότης καὶ μία Ἀγάπη. Ἡ Ἐκκλη-

1. Th. F. Torrance, The Doctrine of Grace in the Apostolic Fathers, London 1948, σελ. 70 κ.έ.

2. Ἰωάν. 17, 11-21.

3. Φιλαδελφ. II.

4. Φιλαδελφ. VII, 2.

5. Σμυρν. VI, 2.

6. Σμυρν. VII, 2.

καὶ ὁ Ἀθανάσιος ὁ Πάριος δὲν ἀπανήλθον εἰς τὸ Ἄγ. Ὄρος. Καὶ πολλοὶ Γέροντες σεβάσμιοι καὶ ἀσκητικοὶ ἐγκατέλειψαν Σκήτας καὶ Κελλία καὶ ἐσκορπίσθησαν εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος.

Τούτο βεβαίως δὲν ὑπῆρξεν ἀμιγῆς καλοῦ. Ὅπως κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀλώσεως, φεύγοντες οἱ Διδάσκαλοι τοῦ Γένους ἐκ Κων/πόλεως, μετεφυτεύθησαν εἰς ἄλλας χώρας καὶ ἰδρυσαν ἐκεῖ νέας φωτεινὰς πνευματικὰς ἐστίας με ἀκτινοβόλον αἴγλην, τοιουτοτρόπως καὶ τώρα οἱ φεύγοντες Κολλυβάδες, ἐκ τῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, διωχτεῦσθησαν εἰς ἄλλας Μονὰς τῆς χώρας καὶ μετέφεραν τὴν φλόγα καὶ τὸν παλμὸν τοῦ ὀρθοδόξου ζήλου των εἰς τὴν νησιωτικὴν καὶ τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα. Ἐδημιούργησαν πολλὰ πνευματικὰ φυτώρια ἀξιόλογα. Ἐν ἐξ αὐτῶν, χάριν παραδείγματος, ἄς ἀναφέρωμεν. Ἐδημιουργήθη εἰς τὴν Ὠραία νῆσον Σκιάθον. Καὶ ἐγαλοῦχησε τὸν Ἀλέξανδρον Μωραϊτίδην καὶ τὸν Ἀλέξανδρον Παπαδιαμάντην, τοὺς ἀποκληθέντας «ἁγίους τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων». Καὶ ἐν γένει τὸ νεώτερον χριστιανικὸν κίνημα, τὸ ὁποῖον ἐδημιούργησε τόσοσιν ἱεραποστολικὸν παλμὸν καὶ τόσοσιν πνευματικὴν ἀνθησιν εἰς τὴν χώραν μας, εἶναι καρπὸς καὶ συνέχεια τοῦ ἀναμορφωτικοῦ κινήματος τῶν Κολλυβάδων, καὶ δὴ τῶν ἐδῶ μεταφυτευθέντων κλάδων του.

Μακαριώτατε,

Τὸ Ἔθνος τὸ ἐλληνικὸν ἐγνώρισε πολλὰς ἡμέρας δόξης καὶ μεγαλείου, ἀλλὰ καὶ μακρὰς νύκτας δουλείας καὶ σκότους. Ἠτύχησε νὰ ἔχη ἄνδρας σοφοὺς καὶ ἐργάτας σπουδαίους τῆς δόξης καὶ τῆς εὐκλείας του.

Ἄλλ' ἐξ ἴσου ὑπῆρξεν εὐτυχές, διότι εἰς τὰς δεινὰς καὶ κρίσιμους αὐτοῦ περιστάσεις ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἀνέδειξε ἐξ αὐτοῦ διδασκάλους καὶ ἡγετικάς φυσιογνωμίας τῆς περιοπῆς τοῦ ἐορταζομένου συμπολίτου ἡμῶν ἱεροῦ Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου.

«Δ ὀ ξ α τ ῷ Θεῷ, πάντων ἐνεκεν».

Ἰδιαιτέραν πάντως ἐγκαύχησιν ἄς ἔχη ἐν Κυρίῳ ἡ σεπτὴ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία καὶ οἱ σεβάσμιοι καὶ γεραροὶ Αὐτῆς Ποιμένες καὶ Διδάσκαλοι, διότι ἡ ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησία προσέφερεν ἀείποτε εἰς τὸ Ἔθνος ὑψίστην εὐεργεσίαν, αὐτὴν ταύτην τὴν δύναμιν τῆς ἐπιβιώσεως αὐτοῦ. Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν του εἶρε τὸ Ἔθνος ἡμῶν τὸν ἰσχυρὸν καὶ ἀκατάβλητον συμπαρσάτην αὐτοῦ. Ἡ δὲ Ἐθναρχοῦσα Ἐκκλησία, καὶ ὅταν ἀκόμη οἱ ἄμβωνές της εἰσῆγσαν, καὶ ὅταν ἐβλεπεν ὅτι «δ ἔ δ ε τ α ι» ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐκ τῆς ἐλλείψεως μεμορφωμένων στελεχῶν, ἠδύνατο νὰ ἐπιτελῇ τὸ ἐθνοσωτήριον ἔργον της, διότι ὠμίλει εἰς τὰς καρδίας τῶν τέκνων της διὰ τῆς ἀπαραιμῆλλον λειτουργικῆς αὐτῆς ζωῆς, ὑπὲρ τῆς ὁποίας τόσοσιν συνέβαλεν καὶ ὁ ἡμέτερος ἅγιος Νικόδημος.

Εἶθε νὰ ἐκτιμηθῇ προπόντως ἡ προσφορὰ αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸ Ἔθνος. Καὶ εἶθε οἱ λειτουργικοὶ αὐτῆς θησαυροὶ νὰ εὐρίσκουν τὴν ἀρίστην αὐτῶν ἔκφρασιν δι' ἡμῶν τῶν ταπεινῶν λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἐπ' ἀγαθῷ πάντοτε τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Ἔθνους καὶ εἰς δόξαν καὶ στέφανον τῆς μακαρίας ψυχῆς τοῦ μεγάλου καὶ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Νικὸ δ ἡ μ ο υ τ ο ῦ Ν α ξ ί ο υ .

Ἀρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ



σιαστική Κοινότης ἀποτελεῖ ἐνότητα πίστεως καὶ ζωῆς, κοινότητα ἀγάπης, ἥς ἀρχὴ καὶ Νόμος αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Κοινότης εἶναι Κοινωνία πνευματικῶν ἀγαθῶν, τῶν καθαρωτάτων, ὅλα ἡ Πίστις, ἡ Ἐλπίς, ἡ Ἀγάπη, ἡ ἄμωμος χαρὰ, ἐν Υἱῷ καὶ Πατρὶ καὶ Πνεύματι».

Ἡ ἐνότης αὕτη ἐκφράζεται ἐν ὀρισμένῳ ὀργανισμῷ ὀρατῶ, διεπομένῳ ὑπὸ τοῦ ἀξιοπρεπεστάτου Ἐπισκόπου καὶ τοῦ ἀξιοπλόκου πνευματικοῦ στεφάνου τοῦ Πρεσβυτερίου καὶ τῶν κατὰ Θεὸν Διὰκόνων»<sup>7</sup>.

Ἐν τῇ ἐποχῇ τοῦ Ἰγνατίου καὶ ἐν ταῖς κοινότησιν, ἃς γνωρίζει οὗτος, ἡ Ἐκκλησία εἶναι καλῶς ὀργανωμένη. Ἐπὶ μακρὸν συνεζήτησαν τὰ κείμενα ταῦτα, ἅτινα δίδουν ἡμῖν σαφεῖς πληροφορίες περὶ τῆς συστάσεως καὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ἀρχῇ τοῦ δευτέρου αἰῶνος μ.Χ., ἐν μιᾷ περιγραφῇ τόσον ἀπλή καὶ ἀνεπιτηδεύτῃ, ὅσον καὶ ἀκριβεῖ καὶ σταθερᾷ. Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς ὑπῆρξεν ἡ κυριώτερα ἀφορμὴ, διὰ τὴν ἀντίρρησην, ἣν προέβαλλον παλαιότερον, κατὰ τῆς αὐθεντικῆς γνησιότητος τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ ἁγ. Ἰγνατίου. Σήμερον πλέον ἡ ἐπιστήμη τῆς κριτικῆς καὶ τῆς χρονολογήσεως τῶν κειμένων ἔχει δικαίωσει πλήρως τὴν γνησιότητα τῶν ἑπτὰ Ἐπιστολῶν τοῦ Ἀποστολικοῦ Ἐπισκόπου— (1η Πρὸς Ῥωμάσιους, 2α Μαγνησιεῖς, 3η Τραλλιανούς, 4η Ρωμαίους, 5η Φιλαδελφεῖς, 6η Σμυρναίους, 7η Πολύκαρπον) καὶ δὲν μὲν πλέον ἡμῖν, παρὰ νὰ περισυλλέξωμεν καὶ ἐνσωματώσωμεν τὰς ἐνδείξεις, ἃς προσφέρει ἡμῖν ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ κριτικὴ βάσανος<sup>8</sup>. Ἡ μεγάλη ἐνότης, ἣν σχηματίζουν οἱ ἅγιοι=Χριστιανοί<sup>9</sup>, ἐνσαρκούται ἐν μιᾷ κοινωνίᾳ ὀρατῇ, ἐφωδιασμένη διὰ τῆς διαδοχικῆς ἱεραρχικῆς ὀργανώσεως, ἀπαραιτήτου διὰ τὴν λειτουργίαν αὐτῆς. Ἐν τῇ κορυφῇ τῆς ἐνότητος ταύτης ἴσταται ὁ Ἐπίσκοπος, οἰαδῆποτε καὶ ἂν εἶναι τὰ προσωπικά του προσόντα, οἰαδῆποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ ἀξία του, ἡ ἡλικία του. Διότι δὲν εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὃν τιμῶσιν ἐν αὐτῷ, ἀλλ' εἶναι ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ, ἐπίσκοπος καὶ ἐπόπτης ὀρατὸς τῆς Ἐκκλησίας, τὸν τόπον καὶ τὴν θέσιν ἐπέχων τοῦ ἀοράτου Ἐπισκόπου<sup>9</sup>.

Δεδομένου, ὅτι ἡ αὐθεντία καὶ τὸ κύρος τοῦ Ἐπισκόπου ἀπορρέει καὶ κατέρχεται ἐκ τῆς ἀποστολῆς τῶν Ἀποστόλων<sup>10</sup>, ὁ Ἰγνάτιος ἐπιμένει περιοσσότερον ἴσως ἐπὶ τῆς ἰδέας ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι ζῶσα εἰκὼν τοῦ ἀοράτου Θεοῦ, «τύπος Θεοῦ»<sup>11</sup>. Ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ συλλόγου τῶν Πρεσβυτέρων, ὡς ὁ Ἰησοῦς Χριστός — ἡ αὐτὸς ὁ Θεός — ἐν τῷ μέσῳ τῶν Ἀποστόλων<sup>12</sup>. Ὡς ὁ Ἰησοῦς εἶναι

ἡ γνώμη τοῦ Πατρὸς, οἱ Ἐπίσκοποι οἱ κατὰ τὰ πέρατα ὀρισθέντες, ἐν Ἰησοῦ Χριστοῦ γνώμη εἰσίν»<sup>13</sup>.

Τὸ Πνεῦμα τοῦ Ἰησοῦ λοιπὸν εἶναι ἐν τῷ Ἐπισκόπῳ. Οὕτω παρατηρεῖ τις, ὅτι ἡ Ἐπισκοπικὴ αὐθεντία δὲν συνεστήθη μόνον, ἵνα διατηρήσῃ τὴν ὀρατὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Κοινότητος, ἢ νὰ διαφυλάξῃ τὴν ἀκεραιότητα τῆς παρακαταθήκης τῆς Πίστεως. Ἡ Ἐπισκοπικὴ αὐθεντία εἶναι αὐθεντία πνευματικὴ, ἵνα δι' αὐτῆς διαιωρίζηται καὶ ὀρατὴ ἡ παρουσία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ εἰπόντος «καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς Συντελείας τῶν αἰῶνων»<sup>14</sup>, εἰς τρόπον ὥστε ἡ Ἐκκλησία νὰ ἦναι «ὁ παρεκτεινόμενος εἰς τοὺς αἰῶνας Χριστός»!

Περὶ τὸν Ἐπίσκοπον, οἱ Πρεσβύτεροι (πολύτιμος πνευματικὸς στέφανος), περικυκλοῦσιν αὐτὸν, ὡς ὁ σύλλογος τῶν Ἀποστόλων περιέβλεπε τὸν Ἰησοῦν Χριστόν<sup>15</sup>. Μὲ τὸν σύλλογον αὐτὸν τῶν Πρεσβυτέρων, ὁμοιάζοντα πρὸς συλλόγους ἐλληνιστικούς προγενεστέρων ἐποχῶν, ὁ Ἐπίσκοπος κυβερνᾷ καὶ διοικεῖ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐφ' ὅσον ὁ Ἐπίσκοπος, ἐν ἐκάστη ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίᾳ ἐπέχει τὴν θέσιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ Πρεσβύτεριον παίζει ἐν ἐκάστη ἐνορίᾳ

1. Φιλαδελφ. I,1. — Ὁ Chadwick παρατηρεῖ, ὅτι ἡ σιγὴ τοῦ Ἐπισκόπου ἀναδεικνύει αὐτὸν ἀντιπρόσωπον καὶ πληροξούσιον Θεοῦ. Ἴσως νὰ ὑπάρχῃ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ἡχώ τις τῆς ἐλληνιστικῆς ἀντιλήψεως, ἥτις θὰ ἀναφανῆ ἐν τῇ Ἰνῶσει, καθ' ἣν ὁ Θεός εἶναι σιγῇ. Ἡ σιγὴ εἶναι τὸ σύμβολον τοῦ Θεοῦ (Σιγῇ: σύμβολον Θεοῦ ζῶντος, ἀφθάρτου). Zauberpapyri 4,558. Ἴδὲ καὶ Μαγν. VIII,2., Ἐφεσ. XI, 1. «Ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ τελευταῖον τοῦτο σημεῖον, ἡ ἐπίγειος Ἐκκλησία καὶ ἡ ἱεραρχία αὐτῆς ἔχουσι τὸ πρωτότυπον αὐτῶν ἐν τῷ Οὐρανῷ. J. Moffatt, An approach to Ignatius, Theol. Rev. 29 (1936) σελ. 25.

A. Ehrhardt, The beginnings of Monepiscopacy, Church Quart. Rev. 140 (1945) σελ. 113-126.

13. Ἐφεσ. III,2.

14. Ματθ. 28,20. Δὲν ὀφίσταται ἐνταῦθα ἔγχος διαφιλονικήσεως οἰαδῆποτε μεταξὺ τῆς θρησκείας τῆς αὐθεντίας καὶ τῆς θρησκείας τοῦ Πνεύματος. Αἱ βάσεις τῆς Αὐθεντίας εἶναι τὸ Πνεῦμα, τὸ ἐνυπάρχον ἐν αὐτῇ. Δύναται τις νὰ ἀναμνησθῇ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ τοῦ ἁγίου Κλήμεντος γράφοντος ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι περὶ τῶν ἁγ. Ἀποστόλων, ὅτι «κατὰ τὰς χώρας οὐν καὶ πόλεις κηρύσσοντες (καὶ τοὺς ὑπακούοντα τῇ βουλήσει τοῦ Θεοῦ βαπτίζοντες) καθίστανον τὰς ἐπαρχὰς αὐτῶν, δοκιμάσαντες τῷ πνεύματι, εἰς ἐπισκόπους καὶ διακόνους τῶν μελλόντων πιστεῦσαι» (Α' Κλήμ. XLII,4). Καὶ ὁ Ἰγνάτιος εἶναι εἰς ἄνθρωπος τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν σύγχρονόν του Κλήμεντα πνεύματος ἐν πάσι καὶ ἐν τῇ διοικήσει θεωρητικῆς μυστικῆς τῆς ἐπισκοπικῆς Αὐθεντίας, οὐ μὴν ἀλλὰ πεπρωτισμένος καὶ μετὰ χάρισμα προφητικὸν καὶ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ἐλαυνόμενος, ὡς βεβαίον καὶ μόνον τῆς πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολῆς του ἡ μελέτη καὶ ἡ σύγκρισις αὐτῆς πρὸς τὴν παρομοίαν τοῦ Κλήμεντος. Κατὰ τὴν ἐπέμβασιν του ἐν ταῖς δυσκόλοις περιστάσεσι τῆς Ἐκκλησίας Φιλαδελφείας, ὁ Ἰγνάτιος, παρορμᾶται ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ κατοικοῦντος Πνεύματος νὰ κραυγάζῃ: «Ἵποταγὴν τῷ Ἐπισκόπῳ» (Φιλαδ. VII,2). Ἴδὲ καὶ J. Lebreton, Histoire t. II, σελ. 328 κ. ε. — H. Monnier, La notion de l'apostolat, σελ. 374, ὅπου δεικνύεται πῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπάρχει ἡ Αὐθεντία, ἥτις εἶναι φορεὺς τοῦ Πνεύματος, ὅπερ προφυλάσσει διὰ τῆς αὐθεντίας ἀπὸ τῶν ὑπερβασίῶν καὶ παρεκτροπῶν. Θὰ ἦδύνατο νὰ ἀναμνησθῇ τις, ἐπίσης, ὅτι 150 ἔτη περίπου μετὰ τὸν Ἰγνάτιον, ἕτερος μέγας Ἐπίσκοπος καὶ συγχρόνως μέγας ὑπερασπιστὴς τῆς Ἐπισκοπικῆς αὐθεντίας, ὁ Κυπριανὸς Καρχηδόνας, ὑπῆρξεν ἐπίσης ἀνήρ πνευματεμόρος, εὐνοηθεὶς δι' ἐκστάσεων, δι' ἀποκαλύψεων καὶ ὀραμάτων, ὧν τὸ ἀκίβδηλον ἐγγυᾶται ὁ μαρτυρικὸς αὐτοῦ θάνατος!

15. Μαγν. XIII,1.

7. Μαγν. VII,1. XIII,1.

8. P. Batiffol, L' Eglise naissant et le catholicisme, 5e éd. 1911, σελ. 157-170. H. Lietzmann, Geschichte der alten Kirche I, σ. 265-266. I. Colson, L' èvêque dans les communautés primitives, (collection: Unam Sanctam, 21). Paris 1951, σελ. 91-108.

9. Φιλαδελφ. V, 2.

10. Μαγν. III,1-2.

11. Ἐφεσ. VI,1. Ματθ. 10,40.

12. Μαγν. VI,1. Τραλλ. III,1. H. Chadwick, The silent of bishop in Ignatius, Harvard, Theol. Rev. 48 (1950) σελ. 169-172. Ἐπίσης σχετικῶς Ἐφεσ. VI,1. XV,

ἀποτελοῦση τὸ φυσικὸν καὶ ἀναντικατάστατον κῦτταρον τῆς κατὰ τὴν Οἰκουμένην Καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ μερικώτερον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπαρχίας, τὸν ρόλον ὃν εἶχον οἱ Ἀπόστολοι ἐν τοῖς πέρασι τῆς Οἰκουμένης.

Ἄλλ' ὁ Ἐπίσκοπος ἐφεξῆς διακρίνεται σαφῶς τοῦ Πρεσβυτερίου. Μέχρι πρὸ ὀλίγου ἀκόμη, ὁ σύλλογος τῶν πρεσβυτέρων ἢ ἐπισκόπων ἐξήσκει τὴν αὐθεντιαν συλλογικῶς, ὑπὸ τὴν προεδρίαν ἐνὸς τῶν μελῶν του<sup>16</sup>. Τοιαύτη εἶναι, ὡς γνωρίζομεν, ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων, ἣν περιγράφουσιν αἱ «Πράξεις Ἀποστόλων» — κατὰ τὸν ἡμέτερον διδάσκαλον, Καθηγέτην τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ἐν Ἑλλάδι κ. Γεράσιμον Κονιδάρην — ἢ πρώτη Ἐπιστολῇ τοῦ Ἀπ. Πέτρου καὶ αἱ Ποιμαντικαὶ τοῦ Ἀπ. Παύλου. Ἡ κατάστασις εἶναι διαφορητικὴ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις, ἃς μᾶς γνωρίζουν αἱ Ἐπιστολαὶ τοῦ ἁγ. Ἰγνατίου.

Τὴν αὐθεντιαν ἐνὸς συλλόγου πρεσβυτέρων ἢ ἐπισκόπων διεδέχθη ἡ μοναρχικὴ αὐθεντία ἐνὸς Ἐπισκόπου. Κατάστασις νέα ἴσως, ἀλλ' ἥτις ὅμως εὐρίσκειτο ἐν σπέρματι ἐν τῇ ἀρχικῇ συστάσει, ἀλλ' αἱ ἐκκλησιαστικαὶ τάσεις καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ψυχολογικῆς καταστάσεως, ἰδιαζούσης ταπεινοφροσύνης ὀρισμένης τινὸς ἐποχῆς (Μαρτύριον Στεφάνου κ.λ.π.) δὲν ἄφηνον αὐτὴν νὰ λάβῃ καὶ τὴν τυπικὴν ἐξωτερικὴν ἔκφρασίν της. Οἱ σύλλογοι τῶν Πρεσβυτέρων τῶν πρώτων ἐτῶν ἐλειτούργουν ὑπὸ τὴν αὐθεντιαν τοῦ περιοδεύοντος Ἀποστόλου, ἰδρυτοῦ τῶν Ἐκκλησιῶν ἢ τῶν ἐξουσιοδοτημένων, οἳ ἦσαν ὁ Τίτος καὶ ὁ Τιμόθεος, ἐν Κρήτῃ ὁ πρῶτος, ἐν Ἐφέσῳ ὁ δεῦτερος.

Ὁ Ἀπόστολος ὁ ἐκλιπὼν (λόγῳ θανάτου ἢ ἀπομακρύνσεως) ἤτο κατὰ τὴν ἐσωτάτην λογικὴν τῶν πραγμάτων, ὁ ὑπὸ τοῦ ἐκλιπόντος ἐγκαθιδρυθεὶς πρόεδρος. Οὗτος ἐπικρατεῖ καὶ ἀποχειραφετεῖται βαθμηδὸν τῆς συναρτήσεως τοῦ συλλόγου τῶν πρεσβυτέρων, καὶ τὰ λειτουργήματά του ἐπίσης, ἐν ἀρχῇ ἐξασκούμενα συλλογικῶς ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἢ ἐπισκόπων, συγκεντροῦνται εἰς τὸ πρόσωπον τὸ προεδρικόν, εἰς ὃ ἐφεξῆς ἐπιφυλάσσεται ὁ ὑπατος τίτλος τοῦ Ἐπισκόπου. Τοιοῦτος εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Ἀντιοχείας ἢ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Συρίας, παρακαταθηκοφύλαξ τοῦ Πνεύματος καὶ συγχρόνως ὁ κατ' ἐξοχὴν ὑπεύθυνος καὶ ἐμφροντις Ποιμὴν καὶ τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν τῆς ζωῆς τῆς παροικίας, καὶ φρουρὸς τῆς ἐνότητος, ἧ μόνῳ ἀνήκει νὰ προεδρεύῃ καὶ νὰ ἀσκήσῃ τὰ λειτουργήματα τὰ ἐκκλησιαστικά, τὸ Βάπτισμα καὶ τὴν Θ. Εὐχαριστίαν.

Ἐν αὐτῷ, ὡς ἐν συνισταμένῃ, συγκεντροῦται ὅλη ἡ

16. Μαν. VI, 1. Τραλ. III, 1. Ἐν Bauer Wörterbuch, coll. 1307 ἀναφέρεται μία περιγραφὴ profane τῆς Φιλαδελφείας καὶ ἰδίᾳ περὶ τοῦ ἐν αὐτῇ συλλόγου τῶν ἀρχαίων (συνέδριον τῶν πρεσβυτέρων). — Οἱ δύο ὅροι — πρεσβύτερος, ἐπίσκοπος ἀρχικῶς εἰσὶ συνώνυμοι. Ἰδὲ τοὺς πρεσβυτέρους ἐν Ἱεροσολήμ (Πράξ. 11, 30, 15, 2, 21, 18 ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις ταῖς ἰδρυθείσαις ὑπὸ τοῦ Ἀπ. Παύλου, Λύστρων, Ἰκονίου, Ἀντιοχείας, Πράξ. 14, 23) Ἐφέσου (20, 25-31). Ἡ Ἐπιστολὴ πρὸς Φιλιππησίους ἀπευθύνεται «τοῖς ἁγίοις... τοῖς οὖσιν Φιλιπποῖς σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις» (Φιλιπ. 1, 1).

ζωῇ τῆς παροικίας, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ὑπάρχῃ κἀν ἡ ἔννοια τῆς Ἐκκλησίας, ἄνευ αὐτοῦ<sup>17</sup>. «Ὅπου ὁ Ἐπίσκοπος, ἐκεῖ τὸ πλῆθος ἔστω ὡπερ ὅπου ἢ Χριστὸς Ἰησοῦς, ἐκεῖ ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία».

Φαίνεται δὲ σαφῶς, ὅτι ἡ κατάστασις αὕτη δὲν εἶναι νέα τις, ἐφ' ὅσον ὁ Ἰγνατίος γράφων δὲν προκαλεῖ καὶ δὲν διεγείρει οὐδεμίαν ἐκπληξιν ἢ ἀντίρρησην ἢ κρίσεις καὶ σχόλια, ὡς εἰσάγων πρωτάκουστα καὶ καινὰ, ἐν τῷ καθεστῶτι Ἐκκλησιαστικῷ πολιτεύματι.

Οἱ ἑτεροφρονοῦντες, οὗς ἐννοεῖ ὁ Ἰγνατίος, δὲν εἶναι ἄνθρωποι, οἵτινες διαμαρτύρονται ἐναντίον αὐθεντίας τινός, ἥτις ἀξιοῖ νὰ ἐπιβληθῇ καὶ δημιουργήσῃ, πρὸς ὄφελός της μίαν νέαν κατάστασιν, ἀλλὰ ἄνθρωποι, οἵτινες ἀποσχίζοντες ἑαυτοὺς τῆς Κοινότητος καὶ τῶν Πνευματικῶν ἡγετῶν, τῶν Πρεσβυτέρων, τῶν διακόνων καὶ τοῦ Ἐπισκόπου, πρωσχωροῦσι ταῖς ἐπιπολαζούσαις ἐν Μ. Ἀσίᾳ Γνωστικαῖς αἱρέσεσι.

† Ἀρχιμ. ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ,  
Πτ. Θ.Φ. Διευθυντῆς Ἑθνηκ. Ὑπηρ. Ε.Β.Α.

17. Σμυρν. VIII, 2. Δὲν εἶναι ἀκριβὲς τὸ λεγόμενον σύνθημα, ὅτι ὁ Ἰγνατίος εἶναι ὁ πατὴρ τοῦ μοναρχικοῦ Ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ (M. Goguel, L' Eglise primitive, 1947, σελ. 147). Συντρέχει κάθε λόγος νὰ παραδεχόμεθα, παρὰ τὴν περιφημον θέσιν τοῦ Sohlm, ὅτι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἡ Ἐκκλησία ἠδύνατο νὰ ἔχῃ μίαν ὀργάνωσιν ἀκριούντως συστηματοποιημένην. Δὲν βλέπει τις διατὶ ἐν εἶδος μοναρχικοῦ ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ θὰ ἦτο τελείως ἀδύνατον, ἐξ ἀρχῆς, ἐν ταῖς πρώταις χριστιανικαῖς παροικίαις, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἐν ταῖς δημιουργηθείσαις ὑπὸ τοῦ Ἀπ. Παύλου (Th. Preiss, art. cit, σελ. 331). Ὀλίγον ἀνωτέρω ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς γράφει τὸ ἐξῆς σπουδαῖοτατον: «Πᾶν ὅ,τι ὑπάρχει φαινομενικῶς νομικόν (δικαστικόν) ἐν τῇ θεωρίᾳ τοῦ Ἰγνατίου περὶ τοῦ μοναρχικοῦ Ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ προέρχεται φυσικῶτα ἐκ τοῦ μυστικισμοῦ του: ὡς ἡ «αρχικὴ καὶ πνευματικὴ ἔνωσις» χαρακτηρίζει πᾶν ὅ,τι ἀποτελεῖ μέρος τῆς Θείας Σφαιρας καὶ εἶναι ὁμαλόν, κανονικόν, ἀναγκαῖον, ἐνῶ τὸ γήϊνον μέρος του ἀποτελεῖ μίαν ἀπάντησιν, μίαν μίμησιν, μίαν πραγματοποίησιν ὡς οἷόν τε ἀκριβῆ τοῦ ἀνήκοντος τῇ οὐρανίῳ Σφαιρα. Εἶναι λίαν πιθανόν, ὅτι ὁ κίνδυνος ὁ ὀγκούμενος τῆς αἱρέσεως κατέστησε περισσώτερον ἐπείγουσαν τὴν ἀνάγκην τῇ Ἐκκλησίᾳ νὰ συσπειρωθῇ περὶ τὸν Ἐπίσκοπόν της, ἀντιπρόσωπον ἁμεσον καὶ συνεχιστὴν τοῦ ἐκλιπόντος Ἀποστόλου. (T. Munc, Discours d' adieu dans le Nouveau Testament et la Litterature Biblique. Aux sources de la tradition chretienne, Neuchâtel, 1950, σελ. 169 κ.ε. — καὶ M. Goguel, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 151. Τραλλ. III, 1.-Σμυρν. VIII, 1.

«Ἐν σοὶ Πάτερ ἀκριβῶς διεσώθη τὸ κατ' εἰκόνα λαβὼν γὰρ τὸν σταυρόν, ἠκολούθησας τῷ Χριστῷ, καὶ πράττων ἐδίδαξον ὑπεροχῶν μὲν σαρκῶς, παρέρχεται γὰρ ἐπιμελεῖσθαι δὲ ψυχῆς, πράγματος ἀθανάτου διὸ καὶ μετὰ Ἀγγέλων συναγάλλεται, ὅσπερ Ἰσίδωρε τὸ πνεῦμά σου».

(Ἀπολυτίκιον τοῦ ὁσίου πατρὸς Ἰσίδωρου τοῦ Πηλουσιώτου).

«Ὡς φωστὴρ ἀνέτειλας, ἐκ τῆς ἐώας, καὶ πῖστον ἐφώτισας, ταῖς τῶν θαυμάτων σου βολαῖς, ἱερομόντης Χαράλαμπος· ὅθεν τιμῶμεν τὴν Θεῖαν σου ἄβλησιν».

(Κοντάκιον τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Χαράλαμπος).

# ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

## Δίκαιος ἔπαινος.

Ἀποτελεῖ λίαν εὐχάριστον γεγονός, ὅτι ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεόκλητος, ὡς Πρόεδρος τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, παραστάς αὐτοπροσώπως τῇ 30ῇ παρελθόντος μηνὸς Δεκεμβρίου κατὰ τὴν πανηγυρικὴν συνεδρίαν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, παρέλαβε τοὺς οἰκειοὺς τίτλους καὶ τὸ σχετικὸν Δίπλωμα ἐπὶ τῇ ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας ἀπονομῇ Ἐπαινοῦ εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «διὰ τὴν ὑπ' αὐτῆς ἐκδιδομένην σειρὰν τῆς «Βιβλιοθήκης Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων», τῆς ὁποίας ἐξέδωκε μέχρι τοῦδε εἴκοσι καὶ δύο τόμους». Ὡς ἀναφέρεται ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Γεν. Γραμματέως τῆς Ἀκαδημίας συνταχθεῖσῃ σχετικῇ Ἐκθέσει, «ἡ ἐκδοσις αὕτη, τελοῦσα ὑπὸ τὴν γενικὴν ἐπιστάσιαν τῶν Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Βασιλείου Βέλλα καὶ Ἀνδρέου Φυτράκη, συμπληροῖ σπουδαῖον κενὸν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Φιλολογίᾳ τῆς Ἑλλάδος τοσοῦτον μᾶλλον, ὅσον ἡ ἐκδοσις αὕτη εἶναι «ἐφωδιασμένη διὰ καταλλήλων εἰσαγωγῶν... καὶ διὰ παραπομπῶν εἰς τὰ βιβλικά χωρία καὶ δὴ καὶ διὰ πλήρους καὶ πολυτίμου ἀναλυτικοῦ εὔρητηρίου, διευκολύνοντος τὰ μέγιστα τὴν χρῆσιν τοῦ ἔργου».

Νομίζομεν ὅτι ὁ ἔπαινος οὗτος εἶναι κατὰ πάντα

## ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

H. Harms, F. Sigg, H. Wolf, Die Kirchen der Welt. Bd. 1. Die Orthodoxe Kirche in griechischer Sicht. 2. Teil, hrsg. von P. Bratsiotis. Stuttgart (Evangelisches Verlagswerk) 1960, σελ. 192.

Ἐν τῇ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλῳ: «Αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ κόσμου» Γερμανικῇ Ἐκκλησιολογικῇ σειρᾷ ἐδημοσιεύθη καὶ ὁ δεῦτερος ἡμίτομος, ἐκ σελ. 192, τοῦ εἰς τὴν ἡμετέραν Ἑλληνικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἀφιερωμένου πρώτου τόμου, περὶ τοῦ ὁποίου σύντομον βιβλιοκρισίαν ἐδημοσιεύσαμεν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 22 φύλλῳ, σελ. 415, παρελθόντος ἔτους, τῆς «Ἐκκλησίας». Καὶ ἐνταῦθα συνεχίζεται καὶ συμπληροῦται ἡ δημοσίευσίς γερμανιστῶν μελετῶν ἀναφερομένων εἰς τοὺς διαφόρους θεολογικοὺς καὶ ἐκκλησιαστικοὺς τομεῖς. Οὕτω, μετὰ τὰς ἐν τῷ πρώτῳ ἡμίτῳ δημοσιευθείσας μελέτας ὑπὸ τῶν: Ἰ. Καρμίρη, ἡ δογματικὴ διδασκαλία τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, Β. Βέλλα, ἡ Ἁγία Γραφή ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ὀρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ, Β. Στεφανίδου, αἱ κύριαι γραμμαὶ τῆς Ἰστορίας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, Π. Τρεμπέλα, ἡ ὀρθόδοξος χριστιανικὴ θεία Λειτουργία, Ἰ. Κοτσώνη, τὸ πολίτευμα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ Α. Θεοδώρου, ὁ Μυστικισμὸς ἐν τῇ Ὀρθοδόξῃ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, συνεχίζεται ἐν τῷ μόλις κυκλοφορηθέντι δευτέρῳ τούτῳ ἡμίτῳ ἡ δημοσίευσίς τῶν ἐπομένων μελετῶν: Ἰ. Κοτσώνη, ἡ

δίκαιος καὶ ἀποτελεῖ τὴν ἐπιβράβευσιν μᾶς προσπάθειας, ἥτις, παρὰ τὰς ὑφισταμένας ἐκδοτικὰς δυσκολίας, προχωρεῖ μὲ πλίστιν καὶ γοργὸν ρυθμὸν διὰ τὴν σὺν τῷ χρόνῳ ὀλοκλήρωσιν ἐνὸς ἔργου, τὸ ὁποῖον ἔχει ὑψίστην ἐκκλησιαστικὴν, θεολογικὴν καὶ ἐθνικὴν σημασίαν. Ἡ ἐκδοσις αὕτη θὰ συντελέσῃ, σημαντικῶς εἰς τὴν παρ' ἡμῶν ἀναβίωσιν τῶν πατερικῶν μελετῶν, αἵτινες εἶναι αἷτημα τῆς ἐποχῆς μας. Ἐὰν ὁ Δυτικὸς Κόσμος ἀσχολῆται περὶ ταύτας θαυμάως, πολὺ περισσότερο πρέπει ἡμεῖς νὰ καταδεύσωμεν τὸν πνευματικὸν μας βίον διὰ τῶν πατερικῶν ρεῖθρων.

## Πολύπλευρος δρᾶσις.

Εἶναι γνωστὸν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἔχει νὰ παρουσιάσῃ κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ἐκλεκτὰ στελέχη καὶ ἀξιόλογον πνευματικὴν δρᾶσιν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἱεροκατήγοροί τινες ἀνοοῦνται τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ἐπιβάλλεται, ὅπως ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν βλέποντες τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ἐκθέσεις, καθιστῶσαι γνωστὴν τὴν δρᾶσιν ταύτην. Ὅθεν ἀποτελεῖ ἀξιοσημείωτον γεγονός ἡ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου ἐκδοσις τῆς ἐκ 346 σελίδων ἀποτελουμένης ἐκθέσεως τοῦ ἐν Μακεδονίᾳ, κατὰ τὰ ἔτη 1945-1958, «κόπου» αὐτοῦ, ὡς Μητροπολίτου Σισανίου καὶ Σιατίστης. Ἡ ἐκθεσις αὕτη, ἀποτελοῦσα λίαν ἐπιμελετημένην καὶ καλλιτεχνικώτατον τόμον, δίδει ἀρομῆν, ἵνα ἐκτιμήσωμεν τὴν πολύπλευρον κατὰ τὰ ἔτη

Ἑλληνικῆ Θεολογία καὶ ἡ θέσις τῶν λαϊκῶν ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ ὀργανισμῷ, Π. Πουλίτσα, αἱ σχέσεις μεταξύ Κράτους καὶ Ἐκκλησίας ἐν Ἑλλάδι, Π. Μπρατσιώτου, τὰ πνευματικὰ ρεύματα καὶ αἱ θρησκευτικαὶ κινήσεις ἐν τῇ Ὀρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, Α. Θεοδώρου, ὁ μοναχικὸς βίος τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, Β. Ἰωαννίδου, αἱ σχέσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰς ἑτεροδόξους Ἐκκλησίας, Ν. Λούβαρι, Ἐκκλησία καὶ κόσμος, Κοζάνης Διονυσίου, ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ὀρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ Γ. Σωτηρίου, ἡ Τέχνη ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ὀρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ.

Οὕτως ὀλοκληρώθη τὸ περιεχόμενον τοῦ εἰς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν ἀφιερωθέντος πρώτου τόμου τῆς ὑπ' ὄψιν Ἐκκλησιολογικῆς σειρᾶς. Δι' αὐτοῦ ἐπιδιώκεται ἡ ἐν μέσῳ τοῦ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀγνωστοῦ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἑτεροδόξου κόσμου εὐρυτέρα καὶ πληρεστέρα διάδοσις τῆς γνώσεως αὐτῆς ἐξ ὑπευθύνων ἑλληνορθοδόξων θεολογικῶν πηγῶν καὶ μελετῶν. Διὰ τοῦτο πολλοὶ χάριτες ὀφείλονται εἰς τοὺς ἐν Στουτγάρτῃ φίλους ἐκδότας τοῦ σπουδαιωτάτου τούτου θεολογικοῦ ἔργου, δι' οὗ ἀναμφιβόλως πλουτίζεται ἡ συμβολικὴ γραμματεία τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα ἐν μιᾷ ἐκ τῶν περισσότερον ὀμιλουμένων καὶ χρησιμοποιουμένων ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ξένων γλωσσῶν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ

ταῦτα δρᾶσιν αὐτοῦ, ἰδίᾳ εἰς τοὺς τομεῖς τῆς Ὁργανώσεως, τῆς Δικιχέσεως, τῆς Θερησκευτικῆς Δράσεως, τῶν Πνευματικῶν Ἰδρυμάτων, τῶν λαμπρῶν ἔργων πολιτισμοῦ, μορφώσεως καὶ φιλανθρωπίας κ.τ.τ.

Ἡ ὑπὸ τοῦ θερμοῦργου Μητροπολίτου τούτου δργάνωσις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑπηρεσιῶν ἢ ὑπὲρ τῆς λατρείας, τοῦ θείου κηρύγματος, τῆς ἱερᾶς ἐξομολογήσεως καὶ τῶν κατηχητικῶν σχολείων μέριμνα ἢ προστασία τοῦ λαοῦ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς κομμουνιστικῆς ἀνταρσίας ἢ ἀνέγερσις ὑδραγωγείων, σχολείων, λειψάνων ἢ πρόνοια διὰ τῶν κατασκηνώσεων, τῶν νοσοκομείων, τῶν πρεβαντορίων, τῶν ὑγειονομικῶν σταθμῶν, τῶν οἰκοτροφείων καὶ νηπιοτροφείων αἱ ἐκδόσεις καὶ ἡ δργάνωσις συνεδρίων ὑπῆρξαν πτυχᾶι τινας τῆς ἐν Μακεδονίᾳ δράσεως τοῦ ἀκαταπονήτου Ἱεράρχου.

Ἡ «Ἐκκλησία», οἶσα βεβαία, ὅτι ὁ Σεβασμιώτατος καὶ ἐν Μυτιλήνῃ θὰ ἀναπτύξῃ παρομοίαν δραστηριότητα, τῆς ὁποίας ἄλλωστε ἔχομεν ἤδη ἀπὸ δειγμάτων, δράττεται πάλιν τῆς εὐκαιρίας, ἵνα διακηρύξῃ, ὅτι τὸ ἀνωτέρω μνημονεῦθὲν πνευματικὸν ἔργον εἶναι ἀποκαλυπτικόν, ἀποδεικνύον καὶ αὐτό, ὡς ἡ παρομοία δρᾶσις ἄλλων Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, παρὰ τὰς περὶ τοῦ ἀντιθέτου διαβεβαιώσεις τῶν ἱεροκατηγόρων, ἐργάζεται καὶ ἔχει συνείδησιν τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολῆς τῆς.

#### Διακονικὸν πνεῦμα.

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, λαβοῦσα γνώσιν τῆς λαμπρᾶς ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν καὶ ἐποπτείας τοῦ Καθηγητοῦ κ. Ἀνδρ. Φυτράκη ὁργανωθείσης ομάδος τῶν φοιτητῶν τῆς Θεολογίας πρὸς ἐπίσκεψιν, παρηγορίαν καὶ ἐνίσχυσιν τῶν ἐν θλίψεσι καὶ πόνοις καὶ περιστάσεσι φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, διὰ τοῦ Κοσμητοροῦ αὐτῆς κ. Λεων. Φιλιππίδου, ἀπηύθυνε πρὸς τε τὸν κ. Καθηγητὴν καὶ πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτὸν δρῶντας φοιτητὰς θερμὰ συγχαρητήρια καὶ τὴν πλήρη αὐτῆς εὐαρέσκεϊαν.

Ἡ ἐνέργεια αὕτη τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἦτο ἐπιβεβλημένη, διότι ἡ ὑπὲρ τῶν πασχόντων σπουδαστῶν ἐργασθεῖσα φοιτητικὴ ὁμάς παρουσίασε ἀξιόλογον ζῆλον καὶ δραστηριότητα. Ἐπραγματοποίησε 240 ἐπισκέψεις εἰς 127 φοιτητὰς πασῶν τῶν Σχολῶν, νοσηλενομένους εἰς Νοσοκομεῖα ἢ εἰς τὰς οἰκίας των, καὶ προσήνεγκεν εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, τοὺς ὁποίους ἐπεσκέπτετο, 162 μικρὰ δῶρα, ἀγορασθέντα ὑπὸ τοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου τοῦ Πανεπιστημιακοῦ Ναοῦ.

Ἀσφαλῶς ἢ εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης ἐπίδοσις τῶν φοιτητῶν τῆς Θεολογίας δὲν εἶναι μόνον ἐν μέσον ἀγνῆς χαρᾶς, ἀλλὰ καὶ μία λαμπρὰ ἀσκησις, καλλιέργησις τοῦ διακονικῶν πνεῦμα, ὑπὸ τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ διέπνηται πᾶς θεολόγος καθ' ὅλην τὴν σταδιοδρομίαν αὐτοῦ.

#### Καὶ ἄλλη ἀξιολογώτατη ὑπηρεσία.

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς ὅσα εἰς προηγούμενον φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας» ἐγράψαμεν περὶ τῆς λαμπρᾶς

πρωτοβουλίας τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν τοῦ Πολυτεχνείου κ. Παύλου Μυλωνᾶ διὰ τὴν ἀντιγραφὴν καὶ συγκέντρωσιν τῶν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγκατεσπαρμένων ἔργων τῆς βυζαντινῆς καὶ λαϊκῆς τέχνης, δεόν νὰ ἐξάρωμεν καὶ μίαν ἄλλην ἀξιολογώτατην ὑπηρεσίαν, τὴν ὁποίαν ὁ Καθηγητὴς οὗτος προσφέρει εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, παρουσιάσων, — δι' ὁμιλιῶν ἐν συνδουασμῷ μετὰ προβολῆς ἐγγράμων φωτεινῶν εἰκόνων —, τοὺς ἀπαραμίλλους πνευματικοὺς καὶ καλλιτεχνικοὺς θησαυροὺς τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

Ἀξιόλογος εἶναι ὁ παλμὸς τῶν ὁμιλιῶν αὐτῶν. Ὁ κ. Μυλωνᾶς μετέβη ἐπανελημμένως εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, τὸ ἠγάπησε καὶ τὸ κατενόησε. Δι' αὐτὸ ὁμιλεῖ περὶ αὐτοῦ μετ' ἐνθουσιασμοῦ. Χαρακτηριστικοὶ εἶναι οἱ λόγοι, μὲ τοὺς ὁποίους κατέκλεισε δύο διαλέξεις του περὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους, γενομένας πρὸς τοὺς μαθητὰς τοῦ Κολλεγίου Ἀθηνῶν: «Σᾶς προτρέπω, εἶπε, φίλοι μου, νὰ ἐπισκεφθῆτε τὸ Ἅγιον Ὄρος.. Νὰ τὸ ἐπισκεφθῆτε, διὰ τὴν ἀναβαπτισθῆτε εἰς τὸ λουτρόν τῆς βυζαντινῆς μας παραδόσεως. Ἐγὼ προσωπικῶς τὸ ἀγαπῶ τὸ Ἅγιον Ὄρος. Καὶ σᾶς βεβαιῶ ὅτι τώρα, πὸν σᾶς ὁμιλῶ περὶ αὐτοῦ, αἰσθάνομαι βαθεῖαν συγκίνησιν».

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι τοιαῦται ὁμιλία εἰδικῶν ἐπιστημόνων, ἀσχολουμένων περὶ τὰ αἰσθητικὰ ζητήματα, εὐρίσκον ἐδρεῖαν ἀπήχησιν καὶ συντελοῦν εἰς τὴν ἑλληνοπροεπῆ αἰσθητικὴν μόρφωσιν τοῦ λαοῦ καὶ τῆς νεολαίας. Θὰ ἦτο δὲ πρόξενον μεγίστης ὠφελείας διὰ τὸ Ἔθνος μας, ἐὰν τὸ φωτεινὸν καὶ ἀξίον ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως παράδειγμα τοῦ κ. Μυλωνᾶ ἠκολούθουν καὶ ἄλλοι, ἀσχολούμενοι περὶ τὰ ζητήματα τῆς τέχνης.

#### Δέον νὰ κλεισθοῦν.

Ὁδὴ μόνον ἱεροκήρυκες ἢ ἱερεῖς, ἀλλὰ καὶ φιλελεύθεροι δημοσιογράφοι κρούουν ἐσχάτως εἰς τὰς ἐφημερίδας τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου ἐξ αἰτίας τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν διαφόρων—ὕπογειων κατὰ τὸ πλεῖστον—«κλάμπς», τὰ ὁποῖα κατ' οὐσίαν εἶναι, ὡς χαρακτηρίζονται ὑπ' αὐτῶν, «διαφθορεῖα» καὶ «ἀντρα διαφθορᾶς τῆς νεολαίας». Κατὰ τὴν γνώμην τῶν παρακολουθησάντων τὴν ἐν αὐτοῖς κίνησιν δημοσιογράφων, τὰ κέντρα ταῦτα δεόν νὰ κλεισθοῦν διὰ τῆς ἐπεμβάσεως τῆς ἀστυνομίας, διότι ἢ ἐν αὐτοῖς ἀποπνικτικὴ ἀτμόσφαιρα καταρρακώνει τὴν ἠθικὴν ὑπόστασιν τῶν νέων.

Ἡ χρῆσις τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, οἱ σεξουαλικὸν χαρακτῆρα προσλαμβάνοντες χοροί, ἢ σβέσις τῶν φώτων, τὰ ὑποβοηθοῦντα τὴν ἐν ταῖς ἐξοχαῖς ἀπομόνωσιν ἰδιωτικὰ αὐτοκίνητα—πάντα ταῦτα ἀσχοῦν καταστρεπτικὴν ἐπίδρασιν εἰς τὴν σημερινὴν νεολαίαν καὶ προετοιμάζουν «ἐκθετα, νέα κοινωνικὰ δράματα ἢ—τὸ ἀπλοότερον—δεκάδες γυναῖκες τῆς νύχτας...».

Ὅθεν εἶναι ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη, ὅπως ἀναληφθῆ συστηματικὴ ἐκστρατεία πρὸς περιστολὴν τοῦ κακοῦ. Τὸ ὑπὸ δημοσιογράφων ἔμφθὲν ἐσχάτως σύνθημα «νὰ κλεισθοῦν τὰ διαφθορεῖα» δεόν νὰ ἀφπνίσῃ

τάς ύπνωττούσας συνειδήσεις και να κινητοποιήσουν τους άρμοδιους προς εξέυρεση και λήψην των ένδεικνυμένων μέτρων προς εξέάλειψιν των έστιών μολύνσεως και των άπατηλών παγίδων. Ίδίως οι γονείς άς άγρυπνούν προς περιφρούρησιν τής ήθικής άκεραιότητος των τέκνων των και άς αντιδράσουν ενεργώς κατά πάσης επιβουλής, ήτις άποβλέπει εις τήν έκμηδένισιν τής ήθικής προσωπικότητός των.

### 'Από τήν ψυχολογίαν τής χαρτοπαιξίας.

Ός συμπλήρωμα εις όσα εις τό προηγούμενον φύλλον έγγραψαμεν περί τής χαρτοπαιξίας παραθέτομεν ένταύθα μερικάς χαρακτηριστικάς περί αυτής γνώμας, τάς όποιας διέτύπωσεν έν άρθρω αυτού, δημοσιευθέντι εις τάς «Εικόνας», ό γνωστός διακεκριμένος άρθρογράφος κ. Θ. Παπακωνσταντίνου.

Η χαρτοπαιξία, ός ούτος τονίζει όρθώς, άνατρέπει τόν κατονικόν ρυθμόν τής ζωής. Άπομακρύνει τούς γονείς εκ των τέκνων, τά όποια αισθάνονται έαντά έγκαταλελειμμένα και εισβάλλον εις τήν ζωήν έγωϊστικά, έχοντα τό παράδειγμα — έγωϊσμοϋ και άσυνειδησίας — των γονέων των.

Έκείνο, πού προξενεί, κατά τόν άρθρογράφον, ιδιαιτέραν έντόπωσιν είναι, ότι «καμμιά γυναίκα δέν σκέπτεται τή ζημιά, πού προκαλεί στήν όμορφιά της — τήν όποια όμορφιά — ή χαρτοπαιξία, με τό παρατεταμένο ξενύχτι, τήν άγωνία, τόν έκνευρισμό, τό έντονο κάπνισμα, τήν διαμονή επί πολλές ώρες σέ κλειστό και κακώς ή καθόλου άεριζόμενο χώρο», ένω αι πλείοσται «ύποβάλλονται και σέ κόπους και και σέ μαρτύρια άκόμη και σέ δαπάνες όχι μικρές, για να διατηρήσουν ή ν' άνακτήσουν — φεύ — τήν φρεσκάδα τους με διάφορα, έλαχίστης ή μηδαμινής συνήθως άποδόσεως, έξωτερικά μέσα, τά όποια σοφίζονται τά «ίνστιτούτα καλλονής». Τό πάθος έχει έξουδετερώσει άκόμη και τό ισχυρότερο γυναικείο ένστικτο: τό ένστικτο ν' άρέση».

Έπειτα άξία μνείας είναι ή άποψις του έκλεκτου άρθρογράφου, καθ' ήν ή χαρτοπαιξία συχνάκις είναι προσπάθεια προς κάλυψιν του έν τή ψυχή ύπάρχοντος κενού, όπερ, σημειωτέον, δημιουργείται πρό πάντων, διά τής μακράν του Χριστού ζωής: «Με τήν συνεχή αύξηση των εόκολιών τής ζωής δημιουργούνται στίς γυναίκες κυρίως περισεύματα κενών ώρών καθημερινώς. Και οι κενές ώρες είναι ώρες πλήξεως, πού πρέπει να γεμίσουν. Και ώρες επικίνδυνες. Πώς θα γεμίσουν όμως; Πολύ λίγοι είναι αυτάρκεις άνθρωποι. Έκείνοι, πού μπορούν να μείνουν μόνοι, να διαβάσουν, να βιβλίον, να βρούν μια άσχολία, να δημιουργήσουν ενδιαφέροντα, χωρίς τήν βοήθεια των άλλων. Το χαρτί, λοιπόν, είναι μια λύσις, ποι ίκανοποιεί πιστικήν ανάγκην». Άληθώς! Πόσον ολιγώτερον θα ήτο τό εις τήν χαρτοπαιξίαν οδηγούν ψυχικόν κενόν, εάν οι άνθρωποι έγέμιζον τήν ζωήν των με τό ενδιαφέρον των διά τήν πνευματικήν των τελείωσιν και διά τήν ανακούφισιν τής δυστυχίας των άλλων!

### Θαυμάσιον Ήμερολόγιον.

Θεράμα συγχαρητήρια όφείλονται εις τήν Άνώνυμον Έταιρείαν «Γραφικών Τεχνών ΑΣΠΙΩΤΗ—

ΕΛΚΑ» και εις τήν «Άνώνυμον Έλληνικήν Έταιρείαν Χαρτοποιίας» διά τό ύπ' αυτής έκδοθέν θαυμάσιον ήμερολόγιον του 1960. Τοϋτο δι' άριστοτεχνικών και εδμεγέθων έγχρώμων φωτογραφιών, μεγίστης πιστότητος και άκριβείας, παρουσιάζει έξ των ώραιότερων έργων τής ζωγραφικής του μεσαιωνικού και του μεταβυζαντινού Έλληνισμοϋ, τά όποια μέχρι τουδε παρέμενον άγνωστα εις τούς πολλούς. Τα έργα ταύτα διακρίνονται διά τόν συνδυασμόν τής προσηλώσεως εις τήν παράδοσιν και τής τολημής συνθέσεως και έλευθερίας, διά τάς πλουσιώς χρωματικάς άρμονίας και διά τήν έναρμόνισιν τής άσστηρότητος εις τήν σύνθεσιν και τής χάριτος των μορφών.

Ός σημειούται έν τώ εισαγωγικώ σημειώματι του Ήμερολογίου, «τά έξη αυτά ώραια έργα, πού παρουσιάζουν έλάχιστες μόνο στιγμές από τις άπειρες τής ελληνικής άγιογραφίας, ύποδηλώνουν τόν μεγάλο αριθμόν των έργων τέχνης, πού βρίσκονται άκόμη φολαγμένα και συχνά άγνωστα στον τόπο μας. Προσφέρονται στο ελληνικό κοινό με τήν έλπίδα, ότι θα τά αγαπήση και θα θελήση να βοηθήση, ό καθένας ανάλογα με τις δυνατότητές του, στο έργο τής περισυλλογής τους και κυρίως στο να διατηρηθή ζωντανή ή συχνά περιφρονημένη σήμερα ελληνική παράδοση».

Η «Έκκλησία» εύχεται, όπως τό φωτεινόν παράδειγμα τής ύπό των άνωτέρω μνημονευθεισών Έταιρειών έκδόσεως του ήμερολογίου τούτου ακολουθήσουν πάντες οι έκδοτικοί όργανισμοί, να ιδουν τό φώς τής δημοσιότητας και αι φωτογραφία άλλων τοιούτων μνημείων. Τοιοντοτρόπως τό μεν Έλληνικόν κοινόν θα έμποτισθή με τάνάματα τής Έλληνοχριστιανικής μας παραδόσεως, ή δε λαμπρά ελληνική άγιογραφική παράδοσις, ήτις ένσαρκώνει τήν αισθητικήν κατηγορίαν του ύψηλου, θα αναζωπυρηθή και θα γνωρίση νέας ήμέρας δόξης και άκμής.

### Ύπάρχει άπόστασις.

Δέν άμφισβητούμεν, ότι ύπάρχουν ιερείς τιwes, οϊτινες κατά τάς διαφόρους ιεροπραξίας σκανδαλίζουν τούς πιστούς, ζητούντες, κατά τρόπον άπάδοντα εις τήν ιδιότητα αυτών, ύπερβολικάς άμοιβάς. Άλλ' από του σημείου τούτου μέχρι του σημείου να κατηγορώνται πάντες οι ιερείς, διότι ζητούν τήν κεκανονισμένην άμοιβήν δι' έν μνημόσυνον ή δι' ένα γάμον, ύπάρχει μεγάλη άπόστασις.

Έπί του σημείου τούτου ό «Άθηναϊός» έν τή «Καθημερινή» γράφει πολν όρθώς τά έξής:

«Ένας αναγνώστης μου, άνωνύμως και άορίστως μάλιστα, μου καταγγέλλει ότι κάποιον μνημόσυνον του έστοίχισε πεντακοσίας δραχμάς. Όφείλω να όμολογήσω ότι όλαι αυται αι καταγγελίαί με εύρίσκουν πάντοτε πολν σκεπτικόν. Διότι εκείνοι πού καταγγέλλουν ότι ένας γάμος, μία βάπτισις ή ένα μνημόσυνον τούς έστοίχισε πολλά, αυτοί οι ίδιοι διά τά συμπαρομαρτοϋντα, τά τελείως άσχετα με τήν ιερουργίαν, έξοδεϋουν συνήθως πολν περισσότερα. Έχομεν τήν άξίωσιν να ύπάρχη Έκκλησία, να έξυπρητη τας θρησκευτικάς μας ανάγκας (αι όποιαί

# ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

## ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

### Ίερά Σύνοδος

**Άποστολική Διακονία.** Τό Κεντρικό Συμβούλιο τής Άποστολικής Διακονίας άπεφάσισεν όπως τό Δελτίο τής Έκκλησίας «Φωνή Κυρίου» προσφέρεται δωρεάν και εις όλους τους ταξιδεύοντας κατά την πρωίαν τής Κυριακής, είτε άτμοπλοϊκώς, είτε σιδηροδρομικώς, ως επίσης και εις τά πληρώματα των ποντοπορούντων πλοίων, ώστε να μη στερούνται ούτοι, λόγω τής αδυναμίας των να έκκλησιασθούν, τής πνευματικής αυτής τροφής.

Ούτω φοιτηταί του Θεολογικού Οικότροφείου κατά πΰσαν πρωίαν Κυριακής διανέμουν εις τον Σιδηροδρομικόν Σταθμόν την «Φωνή Κυρίου» εις όλους τους επιβάτας των άμαξοστοιχιών. Διά τά πλοία μεριμνά ή ειδική υπηρεσία του Ύπουργείου Έμπορικής Ναυτιλίας, ευχαρίστως αναλαμβάνουσα τό έργον τουτο.

— Τήν 18ην παρελθόντος μηνός Ίανουαρίου και ώραν 7ην μ. μ. εις την μεγάλην αίθουσαν τής Άποστ. Διακονίας έγινετο έόρτιος συγκέντρωσις διά τό κόψιμο τής «πίττας», παρουσία του Μακαριώτατου Άρχιεπισκόπου Άθηνών και πάσης Έλλάδος κ. Θεοκλήτου, Σεβασμιωτάτων Ίεραρχών, Καθηγητών τής Θεολ. Σχολής του Πανεπιστημίου Άθηνών, των έν τή Α. Δ. εργαζομένων, των τροφίμων των Φοιτητικών Οικότροφείων της κ. ά. Έν άρχή ώμίλησεν ο Μακαριώτατος Άρχιεπίσκοπος, ο οποίος εξέφρασε την χαράν του δια τά την άποδοτικήν δράσιν τής Άποστ. Διακονίας και ηύχθη προκοπήν και πΰσαν εύλογίαν εις τους τροφίμους του Οικότροφείου. Άκολούθως άπηύθυνεν ύποθήκας προς τους φοιτητάς ο Κοσμητώρ τής Θεολ. Σχολής Καθηγητής κ. Λ. Φιλιππίδης, κατακλείσας την σύντομον όμιλίαν του με την εύχην να καταστούν οι φοιτηταί φωτεινά ύποδείγματα εργατών τής Έκκλησίας. Τέλος ο Γεν. Διευθυντής και Καθηγητής του Πανεπιστημίου κ. Άνδρέας Φυτράκης ηύχαρίστησεν άπαντας τους βοηθούντας τό έργον τής Άποστ. Διακονίας, εκάλεσεν έν συνεχεία εις συνεργασίαν πάντας τους δυναμένους να προσφέρουν βοήθειαν εις τό έργον τουτο έργον και έν κατακλείδι ηύχθη εις τους φοιτητάς να καταστούν κατά τό νέον έτος όχι μόνον σοφώτεροι εις την έπιστήμην των, αλλά και να καθοπλισθούν με την πανοπλίαν του Πνεύματος, ίνα κατασταύν έπωφελείς εργαταί τής τε Έκκλησίας και του Έθνους. Μετά τό κόψιμο τής πίττας προεβλήθησαν άπό καινούργες κινηματογραφικών μηχανήμα, προοριζόμενον διά την προβολήν μορφωτικών ταινιών εις τά Κατηχητικά σχολεία, δύο μορφωτικά ταινία.

— Αί εργασίαι των Έπιτροπών διά την σύνταξιν των σχεδιαγραμμάτων των ενιαίων Κατηχητικών βοηθημάτων προχωρούν ίκανοποιητικώς. Ήδη έχει ολοκληρωθή ο τριετής κύκλος των Κατωτέρων Κατηχητικών Σχολείων, κατ' αυτάς δε περατούται και ο του Μέσου. Διά τά Έργατικά και τά Άνώτερα Κατηχητικά Σχολεία έχουν ήδη καθορισθή αναλυτικώς τά μαθήματα, ύπολείπεται δε μόνον ή τελευταία έπεξεργασία.

### Άρχιεπισκοπή Άθηνών

Τή 13ην Ίανουαρίου ο Μακαριώτατος Άρχιεπίσκοπος Άθηνών και πάσης Έλλάδος κ. Θεόκλητος έδέχθη τό Έκκλη-

συνήθως πρέπει να είναι άπολύτως άπαραίτητοι διά να τας ένθυμηθώμεν) και όλόκληρος αυτός ο θρησκευτικός οργανισμός, οι ιερείς, οι διάκονοι, οι ψάλται, οι νεωκόροι, τά κεριά, τά λιβάνια, τά φιλόπτωχα ταμεία, τά πάντα, να συντηρούνται με τις όλίγες πενταροδεκάρες που ρίχνουν οι όλίγοι πιστοι κάθε Κυριακήν».

σιαστικόν Συμβούλιον του Ί. Ναού Άγ. Αναργύρων Ν. Σμύρνης. Αύθημερόν έδέχθη ώσαύτως τον βουλευτήν κ. Άποσκήτην.

— Τή 14ην του αυτού μηνός ο Μακαριώτατος Άρχιεπίσκοπος έδέχθη τό Περιφερειακόν Συμβούλιον Έλληνίδων Όδηγών. Έν συνεχεία μετέβη εις τά γραφεία του Τ. Α. Κ. Ε., ένθα έν έπισήμω τελετή έγινετο ή κοπή τής πίττας.

Τό άπόγευμα τής αυτής ήμέρας παρέστη έν τή Άκαδημία Άθηνών εις την τελετήν τής αναλήψεως τής Προεδρίας αυτής ύπό του Καθηγητού του Παινεπ. Άθηνών και Άκαδημαϊκού κ. Παναγιώτου Μπρατσιώτου.

— Τή 15ην Ίανουαρίου ο Μακαριώτατος Άρχιεπίσκοπος έδέχθη τον Πρόεδρον τής Όμοσπονδίας Άναπήρων κ. Γουλάτην.

— Τή 18ην Ίανουαρίου έδέχθη τον Πρόεδρον τής Κοινότητος Περάματος κ. Τσομπατζόγλου.

— Τή 20ην του αυτού μηνός ο Μακαριώτατος Άρχιεπίσκοπος έδέχθη τον βουλευτήν κ. Μαλαμίδα.

\*

Ο Θεοφιλέστατος Έπίσκοπος Θαυμακού κ. Χρυσόστομος κατά τό δεύτερον δεκαπενθήμερον του μηνός Δεκεμβρίου του παρελθόντος έτους κατά τας Κυριακάς και τας έορτάς έλειτούργησε και ώμίλησεν εις Ίερούς ναούς του Πειραιώς.

— Τή 17ην Δεκεμβρίου, εκπροσωπών την Αύτου Μακαριότητα τον Άρχιεπίσκοπον Άθηνών κ. Θεόκλητον, μετέσχε τής τελετής επιδόσεως βιβλιαρίων προικοδοτήσεως άπόρων κορασιδων του Πειραιώς, καθ' ην ή Α. Μ. ο Βασιλεύς επέδωσε, τά βιβλιαρία εις τας μητέρας των κορασιδων.

— Τή 1ην Ίανουαρίου 1960 προέστη τής Δοξολογίας επί τώ νέω έτει, τελεσθείσης εις τον έν Πειραιεί Ναόν των Άγίων Κωνσταντίνου και Έλένης παρουσία άπασων των τοπικών Άρχων του Πειραιώς. Έν συνεχεία εις τό Φουαί ή του Δημοτικού Θεάτρου Πειραιώς έκοψε την «πίτταν» του Δήμου, εύχηθείς τά προσήκοντα άπό μέρους τής Α. Μακαριότητος του Άρχιεπισκόπου Άθηνών κ. Θεοκλήτου.

— Τήν 8ην εκπροσωπών την Α. Μακαριότητα τον Άρχιεπίσκοπον Άθηνών κ. Θεόκλητον, διεβίβασε τας ειχάς αυτού και εύλογίας εις τους έν τώ Ζανειώ Νοσοκομείω του Πειραιώς νοσηλευομένους και εργαζομένους, επί εύκαιρία τής κοπής τής «πίττας» επί τώ νέω Έτει.

— Τή 11ην έλειτούργησεν εις τον Ίερον Ναόν των Άγίων Κωνσταντίνου και Έλένης έν Πειραιεί, επί τή έορτή του «Συλλόγου των Νεωκόρων Πειραιώς και περιχώρων», και ώμίλησεν επικάίρως.

— Τή 11ην έτέλεσε Μνημόσυον έν τώ Νεκροταφείω του Πειραιώς ύπέρ των φονευθέντων κατά τον βομβαρδισμόν του Πειραιώς έν έτει 1944, εις τό όποιον παρέστησαν άπασαι αί τοπικαί Άρχοί.

— Τή 15ην προήδρευσε συνεδρίας του Διοικητικού Συμβουλίου του Σπυρακείου Φιλανθρωπικού Ίδρύματος.

— Τή 17ην, εκπροσωπών την Αύτου Μακαριότητα τον Άρχιεπίσκοπον Άθηνών κ. Θεόκλητον, μετέσχε τής τελετής επένδυσεως άπόρων κορασιδων του Πειραιώς, γενομένην ύπό τής «Γωνιάς του Παιδιού» εις τό Δημοτικόν Θεάτρον Πειραιώς, και ώμίλησεν επικάίρως.

\*

Ο Θεοφιλέστατος Έπίσκοπος Άχαΐας κ. Παντελήμων κατά τον μήνα Ίανουάριον έλειτούργησε και έκήρυξε τον θείον Λόγον εις διαφόρους Ί. Ναούς τής Ί. Άρχιεπισκοπής Άθηνών.

— Τή 1ην Ίανουαρίου ώμίλησεν εις συγκέντρωσιν των γονέων των τέκνων του Κατηχητικού Σχολείου τής Ένορίας Τιμίου Σταυρού Αιγάλεω και έν συνεχεία μετέσχε τής έορτής τής κοπής τής καθιερωμένης πίττας.

— Τή 9ην Ίανουαρίου έδωκε διάλεξιν έν τή Σχολή Δοκίμων Άξιωματικών Χωροφυλακής με θέμα «Οι αίρετικοί Άντρεν-



τισταί, 'Αντβεντισταί Ζ' 'Ημέρας, Πεντηκοστιανοί, 'Οπαδοί Τετραγωνικού Εύαγγελίου».

— Τῆ 10ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς παρέστη εἰς δοθεῖσαν ἑορτὴν ὑπὸ τῶν ὄρφανῶν ἐν τῷ 'Εκκλησιαστικῷ 'Ορφανοτροφείῳ Βουλιαγμένης.

— Τῆ 12ῃ 'Ιανουαρίου ἔδωκε διάλεξιν με θέμα «Οἱ Προτεστάνται καὶ ὁ κίνδυνος ἐξ αὐτῶν» εἰς τὴν Σχολὴν τῶν μετεκπαιδευομένων Μοιράρχων.

— Τῆ 13ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐξέπροσώπησε τὸν Μακαριώτατον 'Αρχιεπίσκοπον εἰς διαλέξεις γενομένας ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς 'Εργασίας κ. 'Αρ. Δημητράτου καὶ κ. Μαρίου Τσιμάρα ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Κέντρου Παραγωγικότητος.

— Τῆ 14ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐξέπροσώπησε τὸν Μακαρ. 'Αρχιεπίσκοπον εἰς διάλεξιν δοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κ. 'Αλεξ. Βαμβέτσου ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Παρνασσοῦ με θέμα «Γενικὴ εἰκὼν τῆς Δικαιοσύνης ἐν 'Ελλάδι».

— Τῆ 15ῃ 'Ιανουαρίου προήδρευσε τοῦ Συμβουλίου τοῦ 'Ορφανοτροφειακοῦ 'Ι. Ναοῦ Ταξιαρχῶν Πύλης 'Αγορᾶς (Γρηγορούσης).

— Τῆ 17ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς πρόεστη καὶ ὠμίλησε καταλλήλως ἐν ἑορτῇ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς 'Ενορίας Κοιμήσεως Θεοτόκου (Χρυσοκαστριώτισσης).

— Τῆ 18ῃ 'Ιανουαρίου ἐτέλεσε τὸν ἀγιασμόν τῆς ἐνάρξεως τῆς ΙΧ περιόδου τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Πεντέλης καὶ προσεφώνησε καταλλήλως τοὺς νεοεληθόντας ἱερεῖς, διαβιβάσας πρὸς αὐτοὺς τὰς εὐλογίας τοῦ Μακ. 'Αρχιεπισκόπου.

— Τῆ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ ἐξέπροσώπησε τὸν Μακ. 'Αρχιεπίσκοπον εἰς Διαλέξεις δοθεῖσας εἰς τὸ Κέντρον Παραγωγικότητος ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ κ. 'Αλιπράντη καὶ τοῦ Καθηγητοῦ κ. Σ. 'Αγαπητίδου ἐπὶ τοῦ θέματος «'Η παραγωγικότης καὶ ἡ αὐξησης αὐτῆς ἐν 'Ελλάδι».

— Τῆ 19ῃ 'Ιανουαρίου ἔδωκε διάλεξιν εἰς τὴν Σχολὴν Μετεκπαιδευομένων Μοιράρχων με θέμα Οἱ Πρεσβυτεριανοὶ ἢ Εὐαγγελικοὶ, αἵρετικοί.

— Τῆ 21ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς προήδρευσε τοῦ Συμβουλίου τοῦ 'Εκκλησι. 'Ορφανοτροφείου Βουλιαγμένης.

— Τῆ 25ῃ ἐλειτούργησε καὶ ὠμίλησε διὰ τὰ ὄρφανὰ τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ 'Ορφανοτροφείου Βουλιαγμένης.

— Τῆ 26ῃ ἔδωκε διάλεξιν πρὸς τοὺς μετεκπαιδευομένους Μοιράρχους ἐπὶ τοῦ θέματος 'Αντβεντισταί, Χιλιασταί, Πεντηκοστιανοί.

#### ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Περὶ τὰ μέσα Αὐγούστου 1959 ἐπεσκέφθη τὴν Ρωσικὴν 'Εκκλησίαν, κατ'ἕνα σχετικῆς προσκλήσεως τοῦ Πατριάρχου Μόσχας κ. 'Αλεξίου, ἀντιπροσωπεῖα τῆς 'Εκκλησίας Αἰθιοπίας ὑπὸ τὴν ὄρχηγιάν τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Χαράρ κ. Θεοφίλου. Τὴν 19ῃν Αὐγούστου ἡ αἰθιοπικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἀντιπροσωπεῖα ἐγένετο δεκτὴ εἰς 'Οδησοῦν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Μόσχας κ. 'Αλεξίου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐγκαρδίου συνομιλίας μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Χαράρ κ. Θεοφίλου ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα του, ὅτι θὰ ἀρθούσιν αἱ μεταξὺ τῶν δύο ἐκκλησιῶν ὑφιστάμεναι μικραὶ διαφοραὶ τῆς περὶ πίστεως διδασκαλίας. 'Ο Μητροπολίτης κ. Θεόφιλος ἐξέθεσε τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν τῆς Αἰθιοπικῆς 'Εκκλησίας, παρατηρήσας ὅτι αἱ διαφοραὶ αὐταὶ δύνανται νὰ ἀρθούσιν. Μετὰ ταῦτα ὁ Μητροπολίτης Χαράρ κ. Θεόφιλος προσέφερον εἰς τὸν Πατριάρχην Μόσχας σταυρὸν λαϊκῆς αἰθιοπικῆς τέχνης, ὁ δὲ τελευταῖος προσέφερεν εἰς τὸν πρῶτον πολῦτιμον ἐγκόλπιον.

— Τὴν 28ῃν Αὐγούστου 1959 ἡ ἀντιπροσωπεῖα ἐπεσκέφθη τὴν εἰς Ζαγκόρσκ ἱερὰν μονὴν τοῦ ἁγίου Σεργίου, παρακολουθήσασα τὴν θείαν λειτουργίαν, τὴν ὁποίαν ἐτέλεσεν ὁ Μητροπολίτης Κρουτίτσκις καὶ Κολόμνας κ. Νικόλαος. 'Απαντῶν εἰς τὴν προσλαλίαν τοῦ Ρώσου Μητροπολίτου κ. Νικολάου ὁ Μητροπολίτης Χαράρ κ. Θεόφιλος εἶπε μεταξὺ ἄλλων τὰ ἀκόλουθα: «Μόνον ἐν χωρίζει ἡμᾶς ἀπὸ ὑμᾶς, ἡ μεγάλη ἀπόστασις μεταξὺ τῶν χωρῶν μας. 'Ημεῖς ὁμοίως πιστεύομεν εἰς τὰ ἱερὰ δόγματα, ἡμεῖς τὰ αὐτὰ φρονούμεν περὶ τῆς 'Εκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Σήμερον παρέστημεν καὶ προσνηχθήμεν εἰς τὰ ἱερὰ βήμα κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, τὴν ὁποίαν ἐτέλεσεν ὁ Μητροπολίτης Νικόλαος ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Κοιμήσεως τῆς 'Υπεραγίας Θεοτόκου, καὶ δὲν εἶδομεν καμμίαν διαφορὰν εἰς τὰς ἀκολουθίας μας τῆς ἡμέρας αὐτῆς.

'Ομοίως ἡμεῖς πιστεύομεν, ὅπως καὶ ὑμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι Ρῶσοι, ὅτι ἡ 'Υπεραγία Θεοτόκος μετέστη πρὸς Κύριον εἰς αἰώνιον ζωὴν. 'Ομοίως προσευχόμεθα, ὅπως καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ναὸν αὐτόν' ἐνώπιον τοῦ ἁγίου Τάφου τῆς 'Υπεραγίας Παρθένου Μαρίας. 'Επίσης δέ, ὅπως καὶ παρ' ὑμῖν, ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἐβδομάδος τῶν Παθῶν ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀκολουθία ὑπενθυμίζει τὰ πάθη, τὸν θάνατον καὶ τὴν ταφὴν τοῦ 'Ιησοῦ Χριστοῦ, οὕτως τελοῦνται καὶ παρ' ἡμῖν αἱ ἀκολουθίαι τῆς ἐβδομάδος τῶν Παθῶν. Τέλος, ἡμεῖς ἐπίσης μετὰ πάντων ὑμῶν πιστεύομεν εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς καὶ εἰς τὴν κοινὴν ἀνάστασιν τὴν ἡμέραν τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Χριστοῦ».

#### ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

'Επὶ τῇ ἐθνικῇ ἑορτῇ τῆς Γιουγκοσλαβίας ὁ πρόεδρος Τίτο ἀπένευεν ἀνώτατα παράσημα εἰς 38 ἱερεῖς-μέλη τοῦ Συλλόγου 'Ορθοδόξων 'Ιερέων Γιουγκοσλαβίας διὰ τὰς προσφερθείσας ὑπηρεσίας κατὰ τὸν ἐθνικοαπελευθερωτικὸν πόλεμον καὶ τὴν μεταπολεμικὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς χώρας.

Τὴν 24 καὶ 25 Δεκεμβρίου 1959 συνήλθεν εἰς Βελιγράδιον ἡ 'Ολομέλεια τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Συλλόγου 'Ορθοδόξων 'Ιερέων Γιουγκοσλαβίας. Εἰς τὴν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ ἀναγνωσθεῖσαν ἔκθεσιν διαπιστοῦται με ἱκανοποίησιν, ὅτι εἶναι ἀρισταὶ αἱ σχέσεις μεταξὺ τῆς 'Εκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας, καθὼς καὶ αἱ σχέσεις μεταξὺ τοῦ Συλλόγου ἀφ' ἐνὸς καὶ τῆς Αὐτῆς 'Αγιότητος τοῦ Πατριάρχου κ. Γερμανοῦ καὶ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου. 'Ομοίως διατυποῦται ἡ εὐχή, ὅπως τοιαῦτα σχέσεις ἀποκατασταθούσιν μετὰ τῶν ὄλων τῶν 'Αρχιερέων καὶ τῶν κατ' ἐπισκοπὰς συλλόγων. Κατὰ τὴν ἐπακολούθησαν συζήτησιν ἐχαρετίσθη ἡ δοθεῖσα λύσις εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα τῆς Γιουγκοσλαβικῆς Μακεδονίας καὶ ὑπεγραμμίσθη ἡ ἀνάγκη τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Σερβικῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας καὶ τῆς προσαρμογῆς του πρὸς τὴν ἐν τῇ ζωῇ τῆς 'Εκκλησίας ἐπικρατοῦσαν πραγματικότητα.

#### ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

'Εγνώσθη, ὅτι ἡ Τουρκία θὰ ἀποκαταστήσῃ προσεχῶς διπλωματικὰς σχέσεις μετὰ τὴν 'Αγίαν 'Εδραν. 'Αναφέρεται δὲ ἀπὸ τοῦδε, ὅτι μέλλον πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας παρὰ τῇ 'Αγίᾳ 'Εδρᾷ θὰ εἶναι ὁ κ. Νουρὴ Βεργκίν, ἤδη πρεσβευτὴς ἐν 'Αθήναις.

— Ἀπὸ 19-24 'Απριλίου ἐ. ἔ. θὰ συνέλθῃ εἰς Ρώμην τὸ συνέδριον τῆς διεθνούς-καθολικῆς ὁμοσπονδίας νεανίδων.

— Γίνονται σύντομοι προπαρασκευαῖ ἐν ὄψει τῆς συγκλήσεως τῆς τυπικῆς συνόδου τῆς 'Ρώμης. Μεταξὺ τῶν κυριωτέρων θεμάτων αὐτῆς εἶναι: 'Η Λατρεία καὶ ἡ Θεία Λειτουργία, ἡ συμμετοχὴ τῶν πιστῶν εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν, ἡ συνεργασία τῶν πιστῶν εἰς τὴν ἱεραποστολικὴν δράσιν κ.τ.τ.

#### ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ

Εἰς τὰς ἐγκυκλίους των ἐπὶ τῷ Νέῳ 'Ετει, ἡ Ρεφορμιστικὴ, ἡ Εὐαγγελικὴ καὶ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ 'Εκκλησία Οὐγγαρίας ποιοῦνται ἐκκλησίαν πρὸς τοὺς χωρικοὺς νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὰ κατ' ἄπασαν τὴν χώραν ἱδρυόμενα κολυβῶ.

Αἱ ἐφημερίδες τῆς Βουδαπέστης ἐδημοσίευσαν τὴν 4 'Ιανουαρίου ἐ. ἔ. τὴν εἰδησιν, ὅτι ἡ οὐγγρικὴ κυβέρνησις ἀπεφάσισε νὰ παρασχητὸ 1960 ἑκτακτον οἰκονομικὴν βοήθειαν εἰς ὅλας τὰς 'Εκκλησίας.

#### ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Παναγιώτου Μπρατσιώτου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν, 'Ο 'Απόστολος Παῦλος καὶ ἡ ἐνότις τῆς 'Εκκλησίας, ἐν 'Αθήναις 1959, σελίδες 15.

'Ιωάννου Καρμίρη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν, 'Η 'Εκκλησιολογία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἐν 'Αθήναις 1960, σελίδες 56.

Τοῦ αὐτοῦ, 'Η 'Εκκλησία τῆς 'Ρώμης κατὰ Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνὸν καὶ ἡ ἐξαγγελθεῖσα νέα «οἰκουμένη» σύνοδος αὐτῆς, 'Ανάπτυον ἐκ τοῦ περ. «'Εκκλησία», 'Αθήναι 1959, σελίδες 26.

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

### Ίερά Μητρόπολις Φωκίδος

Έχοντες υπ' όψει τās διατάξεις του άρθρου 46 § 1 του υπ' αριθμ. 2200/1940 Α.Ν. «Περί ένοριακών Ναών και έφημερίων, ως έτροποποιήθη διά μεταγενεστέρων νόμων και διαταγμάτων, καλούμεν τούς βουλομένους και κεκτημένους τὰ τε κανονικά και νόμιμα προσόντα να καταλάβωσι τās κενās έφημεριακάς θέσεις τών ένοριακών Ναών: 1) 'Αγίου Γεωργίου Καλοσκοπίης 2) Κοιμήσεως Θεοτόκου Καστριωτίσσης 3) 'Αγίας Παρασκευής Συκιάς 4) 'Αγίου Γεωργίου Σκλήθρου, όπως εντός ενός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εν τώ δελτίω «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν ήμιν άπαντα τὰ δικαιολογητικά των μετά τών σχετικών αίτήσεων.

Έν Αμφίσση τή 15η 'Οκτωβρίου 1959.

† 'Ο Φωκίδος Αθανάσιος

### Ίερά Μητρόπολις Θήρας

Έχοντες υπ' όψει τās διατάξεις του Νόμου 2200/40 «Περί 'Ι. Ναών και Έφημερίων, προκειμένου να προβώμεν εις τήν ανακήρυξιν υποψηφίων έφημερίων διά τās κενās έφημεριακάς θέσεις Είσοδιων Ημεροβιγλίου Θήρας και 'Αγίου Χαλαμπους Έξω Γωνιάς Θήρας, καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τὰ υπό του Νόμου όριζόμενα προσόντα προς κατάληψιν τών θέσεων τούτων, όπως εντός μηνός από σήμερα υποβάλωσι τὰ νόμιμα προσόντα και κανονικά πιστοποιητικά εις τήν καθ' ήμάς 'Ι. Μητρόπολιν.

Έν Θήρα τή 1 Δεκεμβρίου 1959

† 'Ο Θήρας Γαβριήλ

### Ίερά Μητρόπολις 'Ιωαννίνων

Έχοντες υπ' όψει τās διατάξεις τών άρθρων 46 και 47 παρ. 2 του 'Αναγκ. Νόμου 2200/1940 «Περί 'Ιερών Ναών και έφημερίων», καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τὰ κεκανονισμένα και νόμιμα προσόντα, όπως καταλάβωσι τήν κενήν οργανικήν θέσιν τακτικού έφημερίου του 'Ιεροϋ 'Ενοριακού Ναού του 'Αγίου Γεωργίου τής ένορίας Σελτσάνων, ίνα υποβάλωσιν ήμιν εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης σχετικής αίτησιν μετά τών άπαιτουμένων δικαιολογητικών, προκειμένου να προβώμεν εις τήν ανακήρυξιν υποψηφίου έφημερίου, προς πλήρωσιν τής ανωτέρω έφημεριακής θέσεως.

'Ιωάννινα τή 28η Δεκεμβρίου 1959.

† 'Ο 'Ιωαννίνων Σεραφείμ

### Ίερά Μητρόπολις Πατρών

Έχοντες υπ' όψει τās διατάξεις του άρθρου 63/2 του Α.Ν. 2200/40 «Περί 'Ιερών Ναών και Έφημερίων», ως έτροποποιήθη διά μεταγενεστέρων νομοθετικών Διαταγμάτων και λαβόντες υπ' όψει τās εις τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» δημοσιευθείσας ήμετέρας προκηρύξεις προκειμένου να προβώμεν εις ανακηρύξεις 1) Τριών τακτικών Έφημερίων 'Ιεροϋ Ναού 'Αγίας Φωτεινής Πατρών 2ον) ενός Έφημερίου 'Ιεροϋ Ναού 'Αγίου Κωνσταντίνου 'Αρόης Πατρών 3ον) ενός Έφημερίου 'Αγ. Γεωργίου Βασιλικού 4ον) ενός έφημερίου 'Ιεροϋ Ναού Κ. Θεοτόκου Μπουμπά 5ον) ενός έφημερίου 'Ι. Ν. 'Αγίου 'Αθανασίου Βρεσθενών 6ον) ενός Έφημερίου 'Αγ. Κωνσταντίνου Μύρτου και 7ον) ενός έφημερίου 'Αγ. 'Αθανασίου Χαλανδρίτσας, καλούμεν τούς βουλομένους να καταλάβωσι τās έφημεριακάς ταύτας θέσεις και έχοντας τὰ υπό του Νόμου άπαιτούμενα προσόντα τής άμέσου κατωτέρας κατηγορίας, όπως εντός ενός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης διακηρύξεως εν τή «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν ήμιν τὰ νευομισμένα πιστοποιητικά διά τὰ περαιτέρω.

Έν Πάτρας τή 15η 'Ιανουαρίου 1960

† 'Ο Πατρών Κωνσταντίνος

### Ίερά Μητρόπολις Κίτρους

Έχοντες υπ' όψει τās διατάξεις τών άρθρων 46,47 και 48 του Α.Ν. 2200/1940 «περί 'Ιερών Ναών και Έφημερίων» και προκειμένου να προβώμεν εις τήν πλήρωσιν τών κενών έφημεριακών θέσεων 1) Κοιμήσεως τής Θεοτόκου εν Αιγινίω, 2) 'Ιωάννου του Προδρόμου εν Κάτω-Αγιάννη, 3) 'Αγίου Νικολάου εν Βροντού, 4) Κοιμήσεως τής Θεοτόκου εν 10ω Χιλιόμετρω, 5) 'Αγίου Νικολάου εν Καρυαίς, καλούμεν τούς βουλομένους και κεκτημένους τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης υποβάλωσιν ήμιν σχετικήν αίτησιν μετά τών υπό του ως άνω νόμου όριζομένων πιστοποιητικών προς ανακήρυξιν αυτών ως υποψηφίων.

Έν Κατερίνη τή 31η 'Ιανουαρίου 1960

† 'Ο Κίτρους Βαρνάβας

### Ίερά Μητρόπολις Μονεμβασίας και Σπάρτης

Έχοντες υπ' όψει τās διατάξεις τών άρθρων 46 και 47 παράγρ. 1 του Α.Ν. 2200/40 «Περί 'Ιερών Ναών και Έφημερίων», καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως καταλάβωσι τήν κενήν οργανικήν θέσιν τακτικού έφημερίου τής Ένορίας Κοκκίνων Λουριών, τ.δ. Μελιτίνης, ίνα υποβάλωσιν ήμιν εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εις τὸ περιοδικόν «Έκκλησία» σχετικήν αίτησιν μετά τών άπαιτουμένων δικαιολογητικών, προκειμένου να προβώμεν εις τήν ανακήρυξιν υποψηφίου, προς πλήρωσιν τής ανωτέρω κενής θέσεως έφημερίου.

Έν Σπάρτη τή 9 'Ιανουαρίου 1960

† 'Ο Μονεμβασίας και Σπάρτης Κυπριανός

## «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ  
Έκδιδόμενον κατά δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† 'Ο Αθηνών ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

† 'Ο Βερροίας και Ναούσης ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

† 'Ο Πατρών ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΛΟΓΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

### ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδос. Σπεράντσα, Μία είναι ή αλήθεια.

Βασ. 'Ιωαννίδου, Καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών, Τὸ εν Ρόδω Συνέδριον τής Κ. Ε. του Παγκοσμίου Συμβουλίου τών Έκκλησιών (19-28 Αύγουστου 1959) (συνέχεια).

'Αρχμ. Νικοδήμου Βαλληνδρά, Νικόδημος ὁ Αγιωρείτης και ή λειτουργική ζωή τής 'Ορθοδόξου ήμῶν Έκκλησίας (Β').

'Αρχμ. Εύθυμίου Έλευθεριάδου, 'Ο Έπίσκοπος έγγύθης τής Έκκλησιαστικής ένότητος.

'Ιωάννου Καρμίρη, Καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών, Βιβλιοκρισία.

Παρατηρήσεων Στήλη.

Έκκλησιαστικά Χρονικά.

Προκηρύξεις έκλογής Ιερέων.